

2015 m. lapkričio 6 d., penktadienis

7md

Nr. 39 (1145) | Kaina 0,81 Eur

Dailė | Muzika | Teatras | Kinas | Fotografija

2

„Gaidos“ festivalyje

3

Iš WOMEX mugės Budapešte sugrįžus

4

Šiuolaikinio meno ekskursijos po Rusų dramos teatrą

Kęstutis Lupeikis, „Planet Caravan“. 2013 m.

Kęstučio Lupeikio tapybos paroda

7

Paulinos Pukytės komentaras apie parodas Didžiojoje Britanijoje

8

„Scanoramoje“ – Jano Nēmeco filmai

Aurelija Maknytė, Vokietijos Demokratinėje Respublikoje tarnavusio rusų kareivio albumas su atvirukų kolekcija. 1957 m.

A. MAKNYTĖS NUOTR.

Susidvejinimas

Aurelijos Maknytės paroda „Deficitas“ galerijoje „101“, Kaune

Agnė Narušytė

Į parodą mane atviliojo šermukšnių trauktinės etiketė – tokia sodriai žalia su gelsvais lapais ir raudonomis uogomis, blizga storai užtepti spaustuvės dažai, net ištryškę per kraštus. Apačioje tarsi užantspauduoja kokybę „Stumbro“ ženklas – Kauno degtinės ir likerių gamykla. Toks daiktas skleidžia sluoksniuotą kvapą – ir dažų, ir trauktinės, ir šermukšnių, ir dar kažko nenusakomo... Gal konjako?

Mažytėje Vytauto Didžiojo universiteto galerijoje „101“ stovi Aurelija Maknytė ir pasakoja, kaip 1984 m. iš alkoholio fabriko į mažą miestelį atėjo pasiūlymas: jugoslaviškas velvetas už šermukšnio uogas. Šermukšniai augo visur, jugoslaviškas velvetas buvo deficitas, o pati sąvoka

„deficitas“ buvo „paslaptingas burtazodis, trumpam atveriantis vartelius į gražios ir patogios buities pasaulį“. Skanauju šiuos žodžius – konjakas, šermukšniai, velvetas, deficitas, kol pasigamina sprogstamasis vaikystės mišinys. „Deficitas“, pakeitęs lietuvišką „trūkumą“, tikriausiai buvo ir nepasiekiamo pasaulio pakaitalas. Dabar jau net ir tai patyrusiems sunku įsivaizduoti geismą, kurį keldavo bet kokios svetimos šalies paminėjimas šalia daikto. Toks daiktas, nepaprastai gaunamas, paskui visam laikui atsimenamas. Aš atsimenu Colleen McCullough romaną „Erškėčių paukščiai“ su tiksliai aprašytomis sekso scenomis Australijoje degant krūmynams, kurį 1985 m. gavau už keletą iš namų bibliotekėlės paslapčiomis išneštų Anri Periušo (Henri Perruchot) knygų apie

dailininkus. Beveik tuo pat metu, sako Maknytė, miestelio vaikai, įskaitant ir ją pačią, nulaužė medžių šakas, nudraskė visus šermukšnius ir iškeitė juos į velvetą. Iš jo pasiūtą kostiumą brolio vestuvėms dabar šalia Aurelijos demonstruoja sūnus Kasparas (vėliau kostiumas dalimis tvarkingai kabės ant kėdžių atkalčių ir pakabo). Jiedu atrodo kaip brolis ir sesuo iš praeities – tikrovė susidveжина.

Šiurkščius velveto rumbelius maga pačiupinėti, bet jis – kažkoks sintetinis, netikras, tik atrodo gražiai, beveik visai nedėvėtas, nors neatiduotas labdarai. Tikri, bet vietiniai ir vien dėl to nesvarbūs

NUKELTA | 6 PSL.

Nenušlifuotų deimantų beieškant

Lietuvos ansamblių tinklo koncertas festivalyje „Gaida“

Paulina Nalivaikaitė

Šių metų „Gaidos“ festivalio *motto* – „Kitos teritorijos. Kiti pasauliai. Global LT“ – toks abstraktus ir universalus, kad, ko gero, tikty bet kokiam Lietuvoje rengiamam festivaliui, kurio repertuarą sudaro ir lietuviški, ir užsienio kompozitorių darbai. Pernelyg nesigilinant, kiek tema iš tiesų atskleidžia šių metų festivalio kryptį, galima paminti, kad globalios Lietuvos gija ryškiai išnirio bene vienintelį spalio 27-osios vakarą Šiuolaikinio meno centre (ŠMC), kur vyko Lietuvos ansamblių tinklo (LAT) koncertas. Jame išgirdome penkių svetur gyvenančių ir kuriančių lietuvių kompozicijas.

LAT suburtas siekiant skleisti šiuolaikinę muziką, o kartu suteikti galimybę atlikėjams specializuotis būtent šioje sferoje. Ne vieną kolektyvą ir atskirus muzikantus jungiantis tinklas – lyg lankstus ir dinamiškas organizmas, prisitaikantis pagal koncerto programos instrumentariją, taigi parankus ir atlikėjų tobulėjimui, jie įgauna patirties ne komfortiškai grodami savame ansamblyje, o muzikuodami su mažiau pažįstamais muzikantais. Šią atlikėjų platformą inicijavo kompozitorius Vyktintas Baltakas, jis yra tinklo meno vadovas ir dirigentas. Puiku, kad šis kūrėjas, matydamas poreikį, suburia Lietuvos atlikėjus bendrai veiklai, nors pats nuo 1993 m. gyvena užsienyje. Džiugina ir tai, kad LAT jungia tokius brandžius kolektyvus kaip trio „Kaskados“, styginių kvartetas „Chordos“, Šv. Kristupo pučiamųjų kvintetas. Minėtame koncerte turėjome galimybę išgirsti pastaruosius du ansamblius ir kitus atlikėjus, kurie parengė programą iš septynių lietuvių kompozitorių kūrinių. Bene labiausiai tą vakarą nudžiugino kokybiškos interpretacijos. Akivaizdu, kad koncertavusiems atlikėjams šiuolaikinė muzika jau yra tapusi savastimi. Skambėjo ne vienas kūrinys, kurio partitūrose užfiksuoti precizikos reikalaujantys puantilistiniai motyvų „dūriai“,

poreikis išsiklausyti į kitą ir išgauti subtilų garsą. Muzikantai visa tai įgyvendino, paliudydami, kad neveltui dauguma jų yra pripažinti kamerinės muzikos interpretatoriai.

Deja, pačios muzikos atžvilgiu buvo daugiau nusivylimo nei pozityvių išpūdžių. Tiesa, spindulių būta: koncertą pradėjęs Justinos Repečkaitės „Tapisserie“ („Gobelenas“, 2014) pagaviai įtraukė į fleitos, klarneto, fortepijono, smuiko ir violončelės garsais audžiamą gobeleną. Jaunos Paryžiuje gyvenančios

niuansais – nelyg spalvų, raštų ir ryškumo žaisme, o harmoninis skambesys išlieka statiškas, atliepdamas vizualiojo meno darbams būdingą vieną, vientisą emocinį įvaizdį bei medžiagišką tvirtumą. Dar viena koncerte kiek vėliau skambėjusi autorės kompozicija „Rapid Eye Movements“ (2014) atinei fleitai, valtornai, smuikui ir violončelei įkvėpta fizinių procesų – greito akių judėjimo miegant. Tarp kitų vakaro kūrinių tai vėlgi buvo gaivesnis atokvėpis. Įdomu, kad

Kadise porą metų taip pat stažavęsis Paryžiuje, o šiuo metu dėstantis Briuselyje ir Maastrichte, V. Baltakas irgi labai svarbia laiko tvirtą kompozicijos struktūrą. Koncerte klausėmės dviejų šio autoriaus kūrinių – „Redditio“ (2010) ir „Redditio 2“ (2013) – nepaisant pavadinimų giminystės, pirmasis yra antrajam tik išėities taškas komponuojant, minties prasme tai savarankiški darbai. „Redditio 2“ medinių pučiamųjų kvintetui yra gana trapios, prancūziškai subtilios faktūros

remiantis muzika buvo vertinama. Esminis krūvis teko videoprojekcijai, instrumentinės partijos atitarė nufilmuotos merginos judesiams ir žodžių ritmui, tačiau taip ir liko nepakankamai išplėtos, o merginos tariami skiemenys, palaipsniui išaugantys į žodžius ir rišlius sakinius, ilgainiui privertė nuobodžiauti ne tik dėl dominuojančios garsinės monotonijos, bet ir dėl pernelyg saldžios teksto idėjos (atsitiktinai susitikus įsižiebęs susižavėjimas). Mintis, bandoma perteikti žodžiais, netrukus prarado intrigos krislą, buvo gana tiesmuka ir banaloka.

Osle gyvenančio Igno Krunglevičiaus „Gradients“ (2012) iš pradžių galėjo intriguoti, tačiau robotizuotas dviejų skaitovų dialogas (žmogaus ir dirbtinio intelekto pokalbis), kukliai akompanuojant ansambliui, greitai tiesiog atbukino dėmesį dėl stagnuojančios instrumentinės medžiagos (daugiausia simultaniškai su skaitovų tariamais žodžiais buvo atlikti įvairūs motyvai) ir niekur nevedančio pokalbio teksto. Be kita ko, neretai teksto nesimatė ir ekrane, nes jį užstojo sėdintys muzikantai. Apskritai mintis įdomi, deja, šiuo atveju ji pasirodė savitiksle ir neišauginta.

Paskutinė kompozicija, atrodo, galėjo galutinai pribaugti: ir dėl ilgų trukmės, ir dėl dramaturgiškai neišgryninto muzikinio vyksmo. JAV gyvenančios Veronikos Krausas kūrinio „analemma“ (2011) idėjiškai komplikuota ir sentimentali anotacija iš esmės taikliai atspindėjo ir patį kūrinių: jis vedė neaišku kur, neaišku kaip ir kodėl, nors moksliskai neoromantiškos inspiracijos iš gamtos (analema – su saulės pozicija danguje susijęs astronominis reiškinys, anotacijoje autorės simboliškai sudvasintas) pagal idėją turėjo būti išnaudotos kaip formos pagrindas. Tačiau klausant viso to nebuvo justi, kaip ir saulės šviesa nenutvieskė kūrinio skambesio, kuris nepasizymėjo stilistiniu savitumu bei įdomesniais tembriniais, garsiniais sprendimais.

Nors originalių idėjų kūriniuose būta, visgi dauguma jų stokojo arba dinamiškesnės plėtros, arba saiko eksponuojant medžiagą ir stipresnės koncentracijos laike, arba apčiuopiamesnės formos, jos trūkumas tikrai nepalengvino tą vakarą jau antro koncerto klausymosi. Tačiau dauguma šių autorių dar gana jauni, nebijantys eksperimentuoti ir turintys savitų meninių minčių, tad belieka tikėtis, kad jas išplėtos kur kas raiškiau ir conceptualiau, o globalios Lietuvos tinklo gijos bus ryškiai jaustos į pasaulio muzikos gobeleną.

Apie kitus „Gaidos“ koncertus skaitykite kitame numeryje.

LAT koncerto akimirka

D. MATVEJEVO NUOTR.

kompozitorės kūryboje tai ne pirmas atvejis, kai muzikinė medžiaga yra inspiruota ar turinti aiškias nuorodas į išorinius patyrimus: tai ir kūno pojūčiai kūrinyje „Accupuncture“ (2014), ir mokslinė teorija apie Žemės litosferos plokščių judėjimą „Plate tectonics“ (2013), ir vizualūs išpūdžiai – Šartro katedros rozetės muzikinė refleksija „Chartres“ (2012). Klausant „Tapisserie“ buvo įdomu sekti susipinančias ir tarpusavyje persidengiančias tembrų linijas, dominuojant vis kitam instrumentui, o fortepijonui aštriais dūriais dygsniuojant besiformuojantį audinį. Kūrinio proceso dinamika grįsta tembriniu ir ritminiu intensyvėjimu (besiplėtojanti poliritmika) bei dinaminiais

J. Repečkaitės kūrinių anotacijos byloja apie griežtai struktūruotą komponavimo būdą, pasitelkiant matematinės priemonės, akustikos žinias (operuojama intervalų dažnių santykiais, mikrotonais ir kt.), tačiau kompozitorės muzika yra inspiruota konkrečių išorinių, fizinio pasaulio reiškinių ar objektų, tarp jų ir estetinių. Ir nors klausant šios kūrėjos darbų jaučiamas tam tikras emocinis neutralumas (veikiausiai dėl mėgstamos harmoninės statikos), visgi įgarsinami konkretūs įvaizdžiai atriboja šią muziką nuo grynai racionalaus, struktūrinio grožio patyrimo ir jausminio indiferentiškumo galimybių. Tai muzika, apeliuojanti ne tik į intelektą, bet ir į jutimines patirtis.

kūriny, kuriame mėginama įveiklinti šių instrumentų tembrines, sonorines galimybes, o „Redditio“ didesniai ansambliui esminiu savitumu tampa erdvinis atlikėjų išsidėstymas skirtingose salės vietose. Jei nebūčiau žinojusi, ko gero, pastarąjį kūrinių laikyčiau vėlesniu, nes kaip tik jis atrodo natūraliai labiau išplėtotas tembriškai ir spalviškai dėl įvairesnės instrumentinės sudėties (spalvinę skalę labai praplečia styginių kvartetas, perkusija, trimetas, trombonas), taip pat čia pasitelktas akustinio eksperimentavimo momentas (erdviškumas). Tačiau pastarasis veiksnys nepasirodė labai motyvuotas ir neišgelbėjo kūrinio nuo klausant atsiradusios monotonijos ir „pilkoko“ išpūdžio, panašiai kaip ir „Redditio 2“ atveju – net ir griežtai struktūruojant kūrinius, regis, ne visuomet pavyksta perteikti architektonines idėjas, nes abiem atvejais pritrūko ir dramaturginės dinamikos, ir formos aiškumo.

Dar vienas paryžietiškos kultūros paragavęs ir ten beįsitvirtinantis kompozitorius Albertas Navickas šiuo metu atsidėjęs darbui visai ne muzikinėje sferoje. Tačiau prieš ketverius metus jo parašytas kūrinys „accidental“ („atsitiktinis“, 2011) sulaukė keleto aukštų įvertinimų Lietuvoje ir užsienyje. Vis dėlto smuikui, fortepijonui, elektronikai ir videoprojekcijai skirta kompozicija man užminė mįslę, kokiais kriterijais

Jam vos prieš mėnesį, spalio 6 d., Rygoje jungtinė Baltijos asamblėjos žiuri paskyrė Baltijos asamblėjos meno premiją.

Koncerte skambės XX a. pirmos pusės italų kompozitoriaus, pianisto ir dirigento Alfredo Casellos Trigubas koncertas fortepijonui, smuikui, violončelei ir orkestrui. Neretai sakoma, kad jis parašytas sekant Beethoveno Trigubo koncerto pavyzdžiu, tačiau yra esminis skirtumas: Beethoveno opuse muzikuoja trys solistai, o Casellos tarytum girdime vieną solistą, prabylantį trim balsais.

Beethoveno muzikinės įtakos gija driekiasi ir antroje koncerto

programos dalyje. Skambės Johanno Brahmsio Pirmoji simfonija, kurią kompozitorius rašė daugiau kaip dvidešimt metų. Teigiama, kad apie kūrybines kančias prasiataręs savo bičiuliui dirigentui Hermannui Levi, Brahmsas guodėsi: „Net neišsivaizduoji, ką jaučiu nuolat girdėdamas už nugaros žingsniuojantį tokį milžiną kaip Beethovenas.“ Ir vis dėlto po premjeros nėmaž nepataikaudami kritikai kalbėjo, kad Brahmsio simfonija pratęsė Vienos klasiko mintis ir šiam žanrui „įkvėpė naujos gyvybės“.

LNF INF.

Anonsai

„FortVio“ koncertuoja su LNSO

Lapkričio 7 d. 19 val. Lietuvos nacionalinės filharmonijos scenoje svečiuojasi vienas aktyviausių ir energingiausių Lietuvos kamerinės muzikos ansamblių, kurio veikla 2015 m. pradžioje buvo įvertinta Lietuvos Vyriausybės kultūros ir meno premija, – trio „FortVio“: Indrė Baikštytė (fortepijonas), Ingrida Rupaitė (smuikas), Povilas Jacunskas (violončelė). Lietuvos nacionaliniam simfoniniam orkestrui diriguoja maestro Modestas Pitrenas.

Muzikinis margumynas iš viso pasaulio

Iš WOMEX mugės Budapešte sugrižus

Algirdas Klova

Jau dvidešimt pirmą kartą įvyko *world music* mugė WOMEX ir jos apdovanojimų ceremonija, kurias kasmet organizuoja tarptautinė firma „Piranha Arts“. Mugėje šiemet dalyvavo daugiau kaip 2500 delegatų iš 90 šalių, stovėjo apie 300 stendų, įvyko per 60 koncertų, septyniose scenose pasirodė apie 70 muzikinių kolektyvų iš 50 šalių. Visoje šioje puikioje kompanijoje buvo net 15 Lietuvos atstovų, jie glaudėsi Lietuvos muzikos stende (jį organizavo Lietuvos muzikos informacijos centras, iš dalies finansuojant Lietuvos kultūros tarybai). Gaila, bet dar jokiai lietuviškai grupei nepavyko užkopti į oficialią WOMEX sceną. Latviai ir estai jau prasiskynė kelius. Be koncertų ir pačios mugės, buvo galima pasižiūrėti didžiulę ir labai spalvingą,

Dom Flemons (JAV)

įvairialypę muzikinių filmų programą (apie 20 atrinktų filmų), pasiklausyti paskaitų, konferencijų, diskusijų, dalyvauti žurnalistų suėjimuose, megzti ryšius stendų teritorijoje, o naktį laive klausytis DJ'ų ir šokti pagal jų parinktą muziką.

Šiemet didieji *world music* „atleidai“ vyko Vengrijos sostinėje Budapešte. Gražioji, kilmingoji Buda ir svarbus Peštas buvo mums labai svetingi ir draugiški. Vengrai labai gerbia savo nacionalines tradicijas, tausoja jas, brangina patirtį ir atminimą. Iš esmės skiriasi nuo kitų net toks, atrodytų, paprastas dalykas kaip turgus, kurio didelę dalį užima kulinarinis paveldas, o jį čia pat gamina ir pateikia liaudiško stiliaus ir skonio meistrai. Čia gali įsigyti daugybę liaudiškų suvenyrų, meno kūrinių, net pasiklausyti nacionalinės muzikos kaimiško tipo užkandinėje. Turgus švarus ir tvarkingas, nors ir gausiai lankomas, kaip, beje, ir pats miestas. Ne šiaip paminėjau turgų, nes folkloro puoselėjimas jaučiamas visur. Labai puikiai tai atsispindėjo ir WOMEX scenoje. Vengrų liaudies

muzika, nacionalinis koloritas koncertinėse programose buvo junta-mas bene labiausiai. Ir visiškai nesvarbu, ar tai autentiška tradicinė muzika, ar postfolkloras, ar stilizacija, netgi folkrokas. Viskas pateikiama labai dailiai ir profesionaliai. Teko nemažai pabendrauti su jau gerai pažįstamais vengrų muzikantais ir susipažinti su kitais. Koncertinėje programoje išgirdome labai įdomų kolektyvą „Buda Folk Band“, autentiškai pateikiantį tradicinę vengrų liaudies muziką. Truputį labiau stilizuotai tokią muziką atliko kita vengrų grupė „Agi Herczku & Band“. Tik vėliau pastebėjau, kad tai buvo valstybinis folkloro kolektyvas. Cimbolų dueto „Cimbalomduo“ nariai – du profesionalūs šio instrumento virtuozai – grojo liaudies muziką taip, kaip jie ją supranta. Visas WOMEX atidarymo koncertas buvo skirtas Vengrijos čigonų muzikai, tačiau pačioje pradžioje girdėjome mažą trupinėlį vengrų folkloro, jį atliko garsioji folkloro grupė „Muzsikás“.

Atidarymo koncertas „Gypsy Heart-Beats“ („Čigonų širdies dūžiai“) buvo gražiai sukonstruotas nuo pačių autentiškiausių, primityviausių čigoniškų dainų – šūksnių, pagro-jimų su pieno bidonais ir geldomis – iki mums geriau žinomos muzikos ir baigėsi šiek tiek į popmuziką linkusiomis naujomis dainomis. Labiausiai patiko aklas smuikininkas virtuozas Tcha Limbergeris, vokalistė Monika Lakatos ir virtuozų stygininkų grupė „Szatmar string band“. Dar vienas dalykas, žavėjęs per visą koncertą, – tai nuostabūs ant sienos projektuojami vengrų dailininko Istváno Szentandrásy paveikslai, kuriuose buvo vaizduojamas Vengrijos čigonų gyvenimas ir muzikavimas.

Dienos pasirodymai, filmai, parodos ir pati mugė vyko komerciniame, kultūriniame, pramogų ir laisvalaikio centre Bálna, kuris jungia senamiestį su naujesniais rajonais ir yra pastatytas ant Dunojaus kranto, derinant dviejų epochų architektūrą. Visa diena šiame pastate prabėgdavo taip greitai, kad nespėdavai net susižiūrėti, ko dar negirdėjai, nematei ir ką turėtum dar sutikti. Iš dieninių koncertų, kurie buvo numatyti šeši, bet įvyko vienu daugiau, pirmiausiai išskirčiau puikų amerikietį, *old time american folk, country* ir liaudiškojo bliuzo atlikėją Domą Flemonsą, tobulai grojantį bandžą, gitarą, lūpine armonikele, kaulais ir kitais instrumentais bei dainuojantį. Gražaus balso, puikiai valdantis instrumentus, gerai žinantis atliekamų žanrų ypatumus ir istoriją, liaudiškos muzikos šaknis, vienas iš labai gerai žinomos *old time* muzikos grupės „Carolina Chocolate Drops“ įkūrėjų pademonstravo

„Chouk Bwa Libète“ (Haitis)

dalį šios muzikos istorijos. Sužavėjo duetas: Tarekas Abdallah ir Adelis Shamsas El-Dinas. Styginiu instrumentu *oud* (ūdas) grojantis kompozitorius, muzikologas, etnomuzikos tyrinėtojas ir atlikėjas iš Egipto Tarekas Andallah pademonstravo daugybę tradicinių ir šiuolaikinių šio instrumentų štrichų ir garso išgavimo priemonių bei nepriekaištingą techniką. Jo partneris, grojantis klasikiniu arabų tamburinu *riqq* (rikas), ne tik puikiai akompanavo, suteikdamas ritminį muzikos pagrindą, bet ir grojo stulbinančius solinius epizodus. Dar norėčiau pažymėti gerai žinomą linksmą, labai profesionalų akordeonisto bulgaro Martino Lubenovo kolektyvą „Jazsta Prasta“, kuris nenustoja stebinti, kad ir kiek kartų jį būtų girdėjęs. Čia gali rasti turkų, serbų, čigonų, bulgarų muzikos elementų, džiazio ritmikos ir dermių, virtuosiškai valdomų instrumentų.

Negaliu nepaminėti to papildomo dieninio koncerto, kuriame grojo muzikantai iš Austrijos – akordeonininkas Klausas Paieris ir violončelininkė Asja Valcic. Stilistiškai šis duetas kaip ir neturėjo nieko bendra nei su *folk*, nei su *world* muzika, tačiau jų profesionalus muzikavimas, akademinės šiuolaikinės muzikos interpretacijos, puikus maistas ir vynas nepaliko abejingo nė vieno klausytojo iš negausaus jų būrio.

Vakariniai koncertai vyko labai gražiam, moderniam „Müpa Budapest“ menų centro ir didžiulės šalia pastatytos palapinės scenose. Joje galėjome išgirsti grupes, grojančias folkroką, popmuziką, o „Müpa“ teatro ir klubo bei fojė scenose grojo labiau kameriniai, rimtesni, su etnomuzika susiję kolektyvai ir džiazio muzikantai. Tiesą sakant, sunku detalai papasakoti apie kolektyvus, nes koncertai buvo išdėstyti taip, kad norėdamas išgirsti bent jau didžiąją dalį muzikantų turėtum nesustodamas bėgti vis į kitą salę.

Iš „Müpa“ girdėtų grupių labiausiai įsiminė „PaCoRa folkjazz trio“ iš Slovakijos. Šie muzikantai,

grojantys smuiku, cimbolais ir kontrabosu, gražiai derina folkloro ir džiazio elementus, kurdami savo kompozicijas. Malonu buvo pamatyti ir išgirsti mums gerai žinomą ir mylimą latvių kolektyvą „Ilgi“, ištikimą savo stilistikai ir gražiai jungiantį latvių liaudies muziką su roku. Verta pasakyti vieną dalyką, kad nors tai ir labai gera grupė, į šį renginį jie pateko paraiškas teikę devynerius metus iš eilės. Štai kaip sunku pakliūti į WOMEX scenas. Taip pat „savo roge“ buvo puikiai mums pažįstamas gruzinių

Monika Lakatos ir „Szatmar string band“

D. KLOVIENĖS NUOTRAUKOS

vokalinis vyrų kolektyvas „Iberi“. Skambėjo nemodifikuotos gruzinių dainos. Ypač sunku tokiose mažose scenose surengti solinį pasirodymą, ir tai puikiai pavyko styginiu instrumentu *pipa* griežusiai Kinijos muzikai Wu Man, kuri gal kiek per ilgai, tačiau labai išsamiai papasakojo apie kiekvieną savo atliekamą kūrinį, o tai padėjo mums gauti taip trūkstamų žinių. Labai gražų muzikinį teatrą pademonstravo Korėjos kolektyvas „Baraji“, jungiantis nacionalinės muzikos ir apeigų elementus. Buvo nemažai puikių džiazio muzikantų iš Kubos, Izraelio, Olandijos ir kitų šalių, jie demonstravo tikrai aukšto lygio muzikinę kultūrą.

Kiek mažiau laiko teko praleisti palapinės scenose, tačiau ir ten girdėjau nemažai gerų kolektyvų, iš kurių turbūt labiausiai išskirčiau

įdomią dainininkę iš Indijos Tritha Sinba, jungiančią etnomuzikos elementus su pankroko bei psychodelikos specifika. Itin ugningu muzikinės jėgos užtaisu pasižymėjo vokalistas iš Togo Peterio Solo ir instrumentininkų iš Prancūzijos kolektyvas „Vaudou Game“. Tikrai gražus žaidimas, populiariai panaudojant apeigų elementus, tradicinę muziką ir visa tai jungiant su džiazroku. Gražiai panaudojami grupės narių balsai ir perkusiniai instrumentai.

Viena įdomiausių nakties koncertų grupių, manyčiau, buvo „Nine Treasures“ iš Kinijos, savo kūryboje naudojanti Vidinės Mongolijos muziką ir jos instrumentus bei balalaiką, paverčianti visa tai puikia *folk-metal* žanro produkcija. Tiesiog sužavėjo tradicinės muzikos grupė iš Haičio „Chouk Bwa Libète“. Tai tradicinius perkusinius instrumentus, šokį ir balsus jungiantis kolektyvas, naudojantis religinius vudu elementus, liaudies dainas, liaudies šokių muziką ir teatro elementus. Nepaprastai išraiškingai skambėjo pagrindinės vokalistės balsas. Nakties valandas savo ugningais pasirodymais pildė DJ'ai,

kūryboje naudojantys daugybę įvairiausių šokių ir kitos muzikos elementų. Jų veiksmas vyko laive.

Na ir sekmadienio ryte, jau po visų mugės darbų ir koncertų, WOMEX dalyviai, tiesa, šiemet nelabai gausiai, rinkosi į festivalio uždarymą. Kaip visuomet, buvo įteikti apdovanojimai trijose kategorijose. Kaip ir pernai, statulėlę įrašų firmų kategorijoje laimėjo „Glitterbeat Records“ iš Vokietijos. Profesinių aukštumų prizą atsiėmė Raminas Sadighi iš Irano. Atlikėjų premija buvo įteikta Senegalo dainininkui ir muzikantui Cheikh Lô, ceremonijai pasibaigus įvyko jo koncertas.

Mugė buvo įdomiausia ir vertingiausia tiems, kurie nuolat dirbuojasi *world music* dirvonuose. Kita mugė po metų vyks Ispanijoje, San-tjago de Komposteloje.

Čiaupo vanduo kaip metodas

Pokalbis su parodos „Tap Water“ kuratoriumi Audriumi Pociumi

Milda Dainovskytė

Rugsėjo 2 d. Rusų dramos teatre pristatyta Audriaus Pociaus kuruota jungtinė šiuolaikinio meno paroda „Tap Water“. Parodos pavadinimas („čiaupo vanduo“) man priminė miegamųjų rajonų daugia-
bučių rūsiuose tvyrantį duslų kvapą ir mano santykį su čiaupo vandeniu. Kartais nedrįstu gerti vamzdynų vandens tiesiai iš čiaupo. Ilgas vandens kelias iki mano burnos kelia nepaaiškinamą baimę.

„Tap Water“ – vienas įdomiausių rudens pradžios reiškinių Vilniaus meno lauke. Lokacijos, nuotaikų ir objektų santykiai atneša netikėtų atradimų. Paroda kaip ekskursija buvo tobulas formatas šiai ekspozicijai ir vietai. Žiūrovui tai yra reta proga patekti į neafišuojamus teatro kampus, pakvėpuoti orkestro duobės dulkėmis ir kitaip išgyventi erdvę.

Ekskursijos vadovas sufleruoja judėjimo trajektorijas. Taip vedamas imi skaityti kūrinius kaip iš-
tisą pasakojimą. Nors nemažiau patraukli būtų ir savarankiška klajonė po parodą, toks pasivaikščiojimas gali tapti nuotykiu...

Ant Žvėryno tilto kalbėjomės su Audriumi apie čiaupo vandenį.

M. D.: Kaip ateina vietos?

A. P.: Atsitiktinai. Buvau Gastono Bachelard'o tekstų skaitytojas. Knygoje „Erdvės poetika“ jis kalba apie oneirinę topoanalizę – apie tai, kaip erdvės samprata neatsiejama nuo kalbos, kaip viena ar kita erdvė stimuliuoja vaizdinius, atsiveriančius takoskyroje tarp atminties ir vaizduotės. Kiek daugiau nei prieš metus kartu su Auridu Gajausku bei Monika Kalinauskaite ieškojome vietos parodai „Neatsakytasis Q“. Tuo metu dar nebuvo aišku, kad ši paroda atsidurs Šiuolaikinio meno centre. Kadangi gyvenau Basanavičiaus gatvėje, dažnai prisimindavau, kaip kartu su Balio Dvariono jaunimo simfoniniu orkestru grojome šio teatro orkestro duobėje: kaip buvo ankšta, kaip vieni per kitus žvalgėmės į tuo metu mums diriguojantį Modestą Pitreną, kaip apie tai, kas vyksta ant scenos, galėjome spręsti tik iš krebždesių ir bildesių pilvotose šios duobės lubose. Vieną vidudienį nutariau vietos „Neatsakytajam Q“ paieškas panaudoti kaip pretekstą ten pasivaikščioti. Buvo keista orkestro duobę pamatyti be orkestro, regis, dar labiau susitraukusią, pridengusią savo sienas juodu aksomu, prikrautą teatrinių rakandų. Vienas iš pirmųjų įspūdžių buvo suvokimas, kaip atmintis yra susijusi su kūnu: kai šis mažesnis, erdvė atmintyje lieka kaip erdvesnė, ir sugrįžus po daugelio metų sunku ją atpažinti. Jautiesi lyg žiūrėtum į atvirutę, o ne iš tiesų

ten tūnotum. Vėliau, bedirbant prie „Neatsakytos Q“, ši „paroda orkestro duobėje“ tapo darbinio pokštu.

Vis dėlto ši vieta tapo diskursyviu pagrindu atsirasti parodai „Tap Water“. Po to, kai iš pastato Basanavičiaus gatvėje išsikraustė Lietuvos nacionalinis operos ir baleto teatras, ši orkestro duobė prarado savo paskirtį – iš jos nebeskamba muzika. Vietoje eilėmis susėdusių muzikų dabar joje svečiuojasi spektaklių rekvizitai, kartkartėmis iš jos į sceną spektaklio metu išlenda aktorius. Manau, erdvės, praradusios savo funkciją, patiria neišvengiamus identiteto pokyčius, utilitarines jų reikšmes sparčiai apipina folkloras. Tuo metu jau buvo gimęs „folklorinės geografijos“ terminas, tad Lietuvos rusų dramos teatras tapo puikia jos tyrimo pradžia – nuo pamatų, sienų ir logistikos iki bendruomenės, įvairių santykių, kalbos.

M. D.: Koks tavo santykis su dalyvaujančiais menininkais? Kokiais metodais jie tyrinėjo teatrą?

A. P.: Santykis su kiekvienu iš dalyvavusiųjų buvo dialogiškas: stengiasi klausytis. Greičiausiai todėl visi, prisidėję prie parodos (ir čia kalbu ne tik apie menininkus bei menininkes) turėjo gana daug erdvės. Kita vertus, kiekvieno kūrinio genezė yra savitas procesas, pilnas atsitiktinumų, nuotykių, rūpesčio... Turbūt ir parodos erdvė, ir pokalbiai čia turėjo daug reikšmės: juk kažkur įžengdami su savimi atsinešame ir savo pasaulėvaizdį bei folklorą.

Pirmą kartą drauge su menininkais atvykome į teatrą ankstų pavasario rytą, vos prasidėjus gegužei. Tuomet ekskursiją po visus teatro užkaborius vedė scenos vadovas Kastytis Narmontas. Vėliau apsilankymai tik dažnėjo: iš Jono Vaitkaus pavyko gauti leidimą menininkams individualiai lankytis pastate (kas, artėjant parodai, kėlė teatro darbuotojų šypseną, o kartais atsirasdavo ir šiokia tokia trintis). Bedirbant ėmė ryškėti tam tikros negatyvios gairės: tai turėjo tapti paroda vaikš-
čiojimui, tad nesinorėjo apsimesti, kad ši erdvė – parodinė. Svarbu buvo pamatyti erdvę su visais ten esančiais santykiais, istorija, gyvenimo ritmu, kaip *ready-made'ą*. Kūriniai tarsi pabrėžė vieną ar kitą šio jau esančio kūrinio aspektą nepiktinaudžiaudami erdve. Parodos išvaizda buvo daugybės susidūrimų tarp kiekvieno iš menininkų bei teatro bendruomenės rezultatas.

M. D.: Kaip sąveikauja ateiviai ir ilgamečiai teatro gyventojai, kada menas ima kliūti už kojos?

A. P.: Kanoninis anekdotas apie tai, kaip valytoja susipainiojusi išmeta meno kūrinių į šiukšlių dėžę, ištis atgijo parodos metu. Dažnai prieš ekskursijas turėdavau ateiti valandą anksčiau ir patikrinti, ar

viskas vietose. Po koridorių keliaudavo plakatai, elektros saugikliai būdavo perjungiami taip, kad srovė nepasiekdavo kūrinių, kuriems ji reikalinga... Atsitiko net taip, kad kūrinyse, kabojęs vienoje iš teatro stiklinių vitrinų, iš anksto net nepranešus buvo nuimtas kartu su parodos afišomis. Man labiausiai atmintin įstrigo tai, kaip kažkam netiko virvelė, ant kurios buvo pakabinta Augusto Serapino nuotrauka. Ją nuolat kažkas pakeisdavo kita – ilgesne, kitos spalvos, o kartą tiesiai ant „Kritiko kambarėlio“ buvo užkabintas evakuacijos planas. Vis dėlto manau, kad to nebuvo galima išvengti – tai natūralu, kai paroda atsiranda gyvoje institucijoje, kurioje metai iš metų žmonės turi savo įpročius, įsivaizdavimą apie meną, galų gale funkcijas, kurias turi atlikti. Tame name mes buvome svečiai, ypač jei žvelgtume iš folklorinės geografijos perspektyvos, tad džiaugiuosi, kad buvome priimti svetingai. Esu labai dėkingas daugeliui teatro žmonių, ypač ponui Vaitkui, už tai, kad pa(si)tikėjo mūsų sumanymu, Kastyčiui Narmontui, be kurio pagalbos ir entuziazmo paroda tiesiog techniškai nebūtų įvykusi, Valdui Latonui, kuris kantriai likdavo vakarais po darbų, kad padėtų menininkams dirbti su šviesomis, ir visiems kitiems.

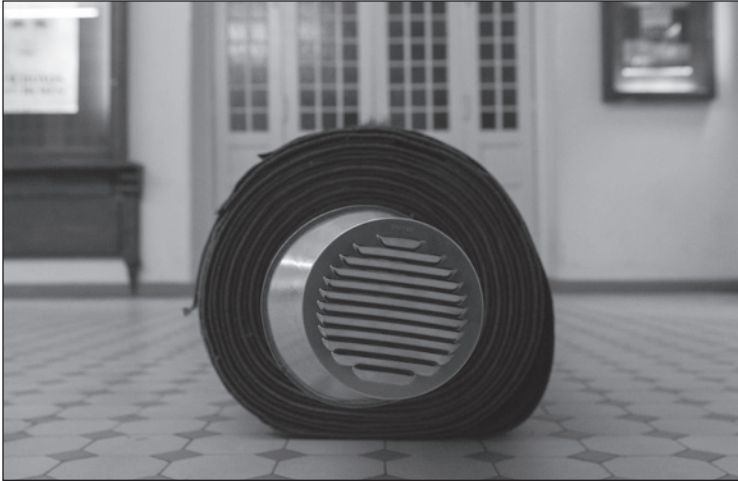
M. D.: Koks įvietinto meno santykis su institucija?

A. P.: Na, aš nemanau, kad verta kalbėti apie šią parodą institucinės kritikos šviesoje. Tai pirmiausia buvo veiksmas, turintis pasekmių dalyvavusiems menininkams ir šio teatro bendruomenei. Kalbant apie institucijas, visi, su kuriais teko susidurti, mielai prisidėjo ir palaikė šią iniciatyvą. Pavyzdžiui, Šiuolaikinio meno centras paskolino konstrukcijas, reikalingas Kęstučio Montvido kūriniui „Kaip žuvis plaukia tingiai“, padėjo ir Prancūzų kultūros institutas, ir SBA.

Kita vertus, peripatetika ir folklorinė geografija, kaip mąstymo bei darbo metodai, gali būti taikomi ne tik Lietuvos rusų dramos teatre, bet ir bet kurioje kitoje vietoje. Todėl nesu tikras, ar tai tikrai „įvietintas“ menas. Tai didesnio tyrimo tikslai ir uždaviniai.

M. D.: Kiek įvykiui naudingas edukatyvumas?

A. P.: Pastaruosius metus praleidau kurdamas ir vykdydamas edukacines programas Šiuolaikinio meno centrui. Laikausi nuomonės, kad edukacija, kaip „informacijos perdavimas“, „žinių reprodukcija“, neveikia ir kad meno edukacijoje, gal net kaip niekur kitur, svarbu išlaikyti kritinį atstumą nuo bendrojo lavinimo sistemos. Menas yra žinojimo forma. Kūriniai atveria kontekstus, kviečia kalbėtis. Vis dėlto,

Robertas Narkus, „Tunaroll oranut u“

T. KLIUKOIT NUOTR.

manau, būtent „nauda“ mums čia kiša pagalius į ratus. Ji reikalinga siekiant ką nors užkariauti, pagaminti, didinti našumą. Tai kelia įtampą. Menas, suprastas kaip žinojimo forma, įsileidžia klaidas, įsitikinimus, nesėkmes. Gal to net nereikėtų vadinti edukacija?

Kalbant apie „Tap Water“, labai svarbi yra kalba. Su žodžiais ir sakiniais keičiasi ir pastato sienos. Pasiskolinsiu porą žodžių iš Gastono Bachelard'o ir pasakysiu, kad tokiu būdu mes „rašome“ erdvę. Manau, kad ir tie, kurie dalyvavo parodos atidaryme, ir vėlesni parodos lankytojai tai galėjo patirti.

M. D.: Nedalyvavau atidaryme, tačiau iš anksto susikūriau savą viziją... Ypač paveikus buvo pavadinimas. Intriga neapleido ir laukiant ekskursijos po parodą prie teatro durų, ir šio pokalbio. Šventės metu žmonės galėjo judėti savomis kryptimis, atrasti kūrinius patys. Ekskursija veikė kitaip, lydėjai mus pasakojimais to vakaro maršrutu.

A. P.: Juokinga, bet pavadinimas „Tap Water“ buvo ne tiek sugalvotas, kiek susapnuotas. Gal ir keista sapnuoti ne vaizdinius, o tekstą.

O pati paroda nebuvo vienalytė dėl daugelio priežasčių. Kaip jau minėjau, norėta visa namą kartu su žmonėmis ir santykiais pristatyti kaip *ready-made*. Atidarymo metu nusprendėme jį ne tiek „pristatyti“, kiek atiduoti – su visais užkaboriais, scena...

Galbūt tik šį vakarą visiškai akivaizdžiai buvo įgyvendintas „parodos vaikščiojimui“ sumanymas. Pagal Valentino Klimašausko rašytą dešimties aktų scenarijų lankytojai buvo kviečiami vaikštinėti, pasiklysti, atrasti kūrinių po kūrinių. Atėjusysis buvo parodos dalis, dalyvis – kiekvieno kūnas tapdavo per teatro kolonėles tariamą vardu. Siekiant, kad vaikščiojimas įgautų savitą ritmiką, žingsniai buvo maišomi su Marijos Rasos Kudabaitės garso takeliu vaikščiojimui, blaškomi Artūro Bumšteino „Ventus ex Machina“ eilučių, skaitomų per kolonėles. Erdvė savo ruožtu irgi buvo susisukusi į kilpą – atidarymui galėjome sujungti orkestro duobę su

scena, tad tai tapo tarsi „portalų“ praėjus pro Žilvino Landzbergo „Vėliau nei tu manai“. Tą vakarą senasis namas užsidėjo dailią kaukę.

Ekskursijos, kita vertus, buvo reikalingos kurti sintaksei. Manau, svarbu kalbinti ne tik parodos lankytojus, bet taip pat ir kūrinius, sienas, koridorius; buvo norima paversti juos burnomis, kurios galėtų kalbėti. Dabar, žvelgdamas vos vos retrospektyviai, negaliu pasakyti, kas man pačiam buvo „paveikiau“ – atidarymo vakaras ar tie pokalbiai. Jei parodos atidarymo vakaras buvo kaukė, tuomet ekskursijos ir pasi-
vaikščiojimai tapo rūbu.

M. D.: Koks įvykio santykis su visuomene?

A. P.: Yra keli aspektai. Flirtas su „visuomenės“ samprata prasideda jau įžengus į teatrą. Šiaip ar taip, tai yra mūsų viešasis menas, kuris neša savitą ideologiją, gal netgi labiausiai yra susijęs su šios visuomenės kultūriniu identitetu. Taigi, bet kokia intervencija į tokią erdvę neišvengiamai turėjo užgauti keletą jautresnių stygų. Pavyzdys galėtų būti Jūratės Visockaitės recenzija „Atsiprašau“ „Literatūroje ir mene“. Ta recenzija nurodė į teatro sceną kaip į kokį „paskutinį bastioną“, kuriame dar galime atrasti „tikrų artistų“. Šitas „tikrumo“ momentas yra labai svarbus, jis išreiškia nos-
talgišką *vox populi*.

Kitas aspektas yra susijęs su folklorine geografija. Tokio pobūdžio tyrimai yra įdomūs, nes rodo tiriamos erdvės daugialypumą, jos reliatyvumą kalbos atžvilgiu, utilitarinio santykio nepakankamumą. Viešos istorijos, kalbos, identiteto interpretacijos yra įdomios, mat skiepija įprotį sveiku protu priimti jas kaip savaime suprantamas. Kaip pavyzdį galiu pateikti tai, kiek mažai žmonės yra linkę kalbėti apie tarpukario Vilnių, priklausiusį Lenkijai. Tai tarsi šešėlyje esanti laiko atkarpa, ir čia kalbu ne apie tekstus ar mokslo darbus, bet būtent „liaudies liežuvį“.

Asmeninių teritorijų kaleidoskopas

Aušros Pukelytės spektaklis Valstybiniame jaunimo teatre

Deimantė Dementavičiūtė-

Stankuvienė

Valstybiniame jaunimo teatre pristatytas spektaklis „Teritorija“, kuriuo kaip režisierė debiutuoja teatro aktorė Aušra Pukelytė, mėgina jungti teatrą ir kino meną. Dramaturginiu pagrindu A. Pukelytė pasirinko iš kunigaikščių Oginskių giminės kilusio diplomato, kompozitoriaus Mykolo Kleopo Oginskio XIX a. pradžioje parašytus „Priesakus sūnui“. Tokį laišką kunigaikštis rašė savo keturiolikmečiui sūnui Irenėjui, susiruošusiam vykti studijuoti į Italiją. Tai tėviški pamokymai, kaip reikėtų sūnui elgtis, kad taptų gerbiamu ir laimingu žmogumi. A. Pukelytė šiuos priesakus, kaip universalius, perkelia į šiuolaikinių kontekstą: juos gali ištarti bet kuris tėvas ir motina, išlydėdami jau subrendusį vaiką į platųjį pasaulį.

M.K. Oginskio tekste užrašyti ne tik konkretūs punktai „geriau (ne) daryk taip“, bet ir juos lydinčios filosofinės mintys mokslo, moralės, religijos ir kitais klausimais. Žodžiai jungiasi į jautrias, šiek tiek liūdesio palytėtas sakinių kompozicijas,

tarsi tai būtų paskutiniai tėvo ištarti žodžiai. Spektaklyje lyriškąją priesakų plotmę, tėvišką meilę ir pagarbą sūnui perteikia kinematografinė pastatymo dalis. Ričardo Matačiaus režisuotose videoprojekcijose vaizduojamas jaunuolis (Augustas Gradauskas), su kuriuo tapatinantis gali bet kuris jaunesnis spektaklio žiūrovas, susiduriantis su panašia tokio amžiaus žmogaus patirtimi – asmeninės teritorijos gynimu, savo išskirtinumo suvokimu, meile merginai, draugyste ir sudėtingu pereinamuoju laikotarpiu į suaugusiųjų pasaulį.

O teatrinė pastatymo dalis perteikia vaizdo įrašė vaizduojamo jaunuolio vizijas. Sapniškąją realybę scenoje padeda išreikšti ratu besisukanti platforma su žiūrovų kėdėmis, leidžianti pamatyti vis kitą veiksmo vietą, kaleidoskopiška įvykių jungtis ir keistoki personažai. Pastarieji – vyras ir žmona (Aleksas Kazanavičius, Dovilė Šilkaitytė), veikiantys savoje, niekad neperžengiamoje buitinės kasdienybės teritorijoje. Jiedu gyvena besikuisdami namuose, apstatytuose iš sovietmečio atkeliavusiais baldais ir daiktais

(scenografijos ir kostiumų autorė – Urtė Rimkevičiūtė). Vienintelis jų langas į pasaulį – nuolat įjungtas televizorius, leidžiantis pamiršti save ir susitapatinti su serialų veikėjais. Šių personažų pasaulis smarkiai kontrastuoja su videoprojekcijoje rodoma vaikinio asmenine teritorija, apsupta būties filosofijos.

Paradoksalu, nors šiuo kontrastu siekiama palikti pakankamai laisvės žiūrovo interpretacijai, kartu ji yra apribojama. Pakylėtos ir įžemintos plotmių susidūrimas lyg ir siūlo atsakymą, kad Oginskio priesakai sūnui tokiems tėvams net nesuprantami.

Ekране jaunuolio tėvo nematyti, girdisi tik jo išsakomos mintys. Scenoje veikiantys veikėjai videoprojekcijoje šmėkšteli tik oro uoste, jaunuoliui išskrendant į užsienį. Kinematografinis vaizdas sugestijuoja, ką tėvas ar motina turėtų pasakyti tokiu momentu, deja, tai nepasiekama. Kita vertus, tik spėjamai kaltinami ir patys tėvai. Tėvų ir sūnaus teritorijos susiliečia, bet nesutampa, taip ir lieka kiekviena sau. Skaudžią, liūdnąją patirtį spektaklyje sustiprina Martyno Bialobžesko kurta muzika.

Dovilė Šilkaitytė (Motina), Aleksas Kazanavičius (Tėvas)

S. SIRUTAVIČIAUS NUOTR.

Kai kurių scenų jungtys yra pernelyg abstrakčios, reikalaujančios konkretesnės krypties interpretacijos. Dalies veikėjų pasirodymų prasmė lieka neaiški. Susidaro įspūdis, kad šie fragmentai, kaip ir žiūrovų vietų sukinėjimas, greičiau yra „specialieji efektai“, skirti išblaškyti jaunojo žiūrovo nuoboduliui, o ne svari atrama plėtojant spektaklio mintis. Veiksmas ir muzika tarytum panardina į melancholišką transą,

kurį spektaklio pabaigoje sudrumščia aplink ratu besisukančius žiūrovus staiga pradėję šokti breiko šokėjai ir pasirodęs tikras vilkšunis, prieš tai matytas videoprojekcijoje. „Teritorija“ palieka neišbaigtumo įspūdį, o ir videoprojekciją kartais žiūrėti smagiau nei patį vaidinimą. Vis dėlto čia bandoma įdomiai jungti teatrą su kinu, ieškant šiuolaikiškos, jaunimui suprantamesnės teatro formos.

ATKELTA IŠ 4 PSL.

Nors savo teiginių dabar negaliu moksliškai verifikuoti apklausomis ar statistika, tai vienas iš dalykų, kuriuos pastebėjome veikiant parodai.

Trečias aspektas yra šiuolaikinio meno „svetingumo“ klausimas. Neseniai *Doxa.lt* svetainėje skaičiau Tomo Taškausko straipsnį „Užprogramuotas modernistinio meno nepopuliarumas“. Autorius rėmėsi Chose Ortegos y Gasseto mintimis apie meno dehumanizaciją ir baigę skatinimu menui „keistis“, mažą to, „humanizuoti meno filosofiją ir praktiką“. Toks pasiūlymas iš tiesų man neatrodo geranoriškas. Menas, kaip žmonių užsiėmimas, kaip žinojimo praktika, ir yra įdomus tuo, kad (retkarčiais) sugeba tarsi išsivaduoti iš ideologinių tapetų. Menininkai, mano akimis, po truputėlį nusikrato savo romantinio mito, ir tai jiems leidžia kurti naują, aktualią kalbą. Šioje šviesoje svarbiausias yra ne meno produkcijos, jo turinio, bet vertimo klausimas. Į pastarąjį, manau, derėtų įdėti kur kas daugiau pastangų ir instituciniame, ir kritiniame, ir viešajame lygmenyse. Aš labai džiaugiuosi, kad apie „Tap Water“ Karolina Remeikaitė parašė puikų straipsnį *Irytas.lt* svetainėje („Sename teatro pastate svaigina ir tektoninis kokteilis“). Tai leido pasiekti naujas auditorijas, su kuriomis buvo labai įdomu dirbti. Žmonės yra smalsūs.

M. D.: Ar „Tap Water“ gali kartotis kitose erdvėse, bendruomenėse?

A. P.: „Tap Water“ nurodo daugiau į metodą, o ne į konkrečią parodą ar erdvę. Taigi atitinkamai jis gali būti taikomas ir toliau. Juolab kad folkloro sąvokos taip lengvai neišsėmsi: mūsų pasaulis yra apgyvendintas kalba. Šis metodas nuolat plėtojasi, ir randu vis naujų vietų, kur jis būtų produktyvus. Manau, jis pasitarnaus iniciatyvoms, kurias plėtojame kartu su Robertu Narkumi Vilniaus patafizikos institute, taip pat labai džiaugiuosi EHU kritinio urbanizmo laboratorijos projektu „Mapping Visaginas“. Vis dėlto abejoju, ar artimiausiu metu galima galvoti apie dar vieną „Tap Water“. Manau, kad šį metodą kurį laiką geriausia taikyti raštui – apie jį daugiausia mąstau.

M. D.: Paroda jau yra pasibaigusi, ar visi kūriniai iškeliavo iš teatro?

A. P.: Na, dauguma kūrinių jau iškeliavo, tačiau man smagu, kaip kai kurie teatro bendruomenės nariai šią parodą prisijaukino. Gal ne visą, bet vieną ar kitą kūrinių. Šie žmonės patys yra neatsiejama parodos dalis, nes daug prisidėjo, kad ji įvyktų. Ši paroda yra daugelio santykių rezultatas. Taigi, manau, ir kūriniai, pavyzdžiui, Beatričės Mockeivičiūtės „Intact“, Kęstučio Montvido „Kamertonas“ ir visi kiti, dar ilgai veiks to pastato ir jo gyventojų atmintyje kaip vaizdiny, patirtis, galų gale kaip pokštas ar prietaras.

MILDA DAINOVSKYTĖ

Premjeros

„Bedalis ir labdarys“

Lapkričio 11 ir 12 d. 18.30 val. Vilniaus mažajame teatre – spektaklio „Bedalis ir labdarys“ premjera. Spektaklį pagal to paties pavadinimo Paulinos Pukytės dialogų ir monologų knygą režisuoja Gabrielė Tuminaitė.

Nors knyga apie emigraciją, režisierė mano, kad jos tema globalesnė. „Bedalis ir labdarys“ – tai kodinis pavadinimas. Bedaliai – tai ne ten gimę, ne taip užaugę, palikti, nepalytėti sėkmės, praradę namus, savo pagrindus, šaknis žmonės. Labdariai yra geresnėse pozicijose. Vieni gyvena metro stotelėse, kiti – stikliniuose dangoraižiuose, ir tai yra graži mūsų pasaulio harmonija.“ Į bedalius ji prisipažįsta žiūrinti kaip į išdaigininkus, kaip į naminukus, gyvenančius dideliuose miestuose, didelėse schemose.

P. Pukytė sako, kad „žmonija yra padalinta į dvi dalis, bet ne į geriečius ir blogiečius, o į labdarius ir bedalius. Tačiau bedalis negali egzistuoti be labdario, kaip ir labdarys – be bedalio.“ Iš pirmo žvilgsnio gali pasirodyti, kad šioje knygoje tiesiog surinktos paskiros, tarpusavyje nesusijusios istorijos ar jų nuotrupos, tačiau iš tiesų jos sudėliotos taip, kad sudarytų vientisą pasakojimą.

Spektaklyje „Bedalis ir labdarys“ vaidina Arvydas Dapšys, Larisa Kalpokaitė, Almantas Šinkūnas, Vilija Ramanauskaitė, Elžbieta Latėnaitė, Gintarė Latėnaitė, Agnė Kiškytė, Agnė Šataitė, Daumantas Ciunis, Josif Baliukevič, Tomas Kliukas,

Tomas Rinkūnas, Tomas Stirna, Mantas Vaitiekūnas, Aura Garmutė. Spektaklio kompozitorius – Giedrius Puskunigis, kostiumų dailininkė – Elvita Brazdylytė.

„Bedalis ir labdarys“ – tai ketvirtas režisierės Gabrielės Tuminaitės spektaklis Vilniaus mažajame teatre. Anksčiau ji yra pastačiusi spektaklius: „Atsitiktinumas“ (2009), „Dėdės ir dėdienės“ (2013), „Savižudis“ (2014). Lapkričio 11 d. spektaklio „Bedalis ir labdarys“ premjera sutampa su gražiu jubiliejumi – lygiai prieš dešimt metų Vilniaus mažasis teatras ėmė veikti dabartiniuose savo namuose Gedimino pr. 22.

PARENGĖ RŪTA JAKIMAUŠKIENĖ

„Septynios gražuolės“

Lapkričio 6, 8 d. Lietuvos rusų dramos teatre – Jono Vaitkaus premjera pagal viduramžių Persijos literatūros klasiko Nizami (Nizami Gandževi, 1140–1209 m.) eiliuotą kūrinių „Septynios gražuolės“. Poema pasakoja apie persų šachą Bachramą ir jo septynias žmonas, įvairių kraštų princeses. Kiekvienai iš savo mylimų žmonių šachas Bachramas surentė po rūmus, kurių grožis atskleidė ir pasaulio sandaros filosofinius ženklus bei alegorijas.

Anot režisieriaus, Bachramui pasakojamos septynių gražuolių pasakos turi tam tikrą moralinį užtaisą: „Kodėl būtent tos pasakos? Kodėl jos akcentuoja vienokį ar kitokį nusidėjimą, nuodėmę, kitokią gėrio pusę? Matyt, poetas Nizami buvo neįtikėtinai jautrumo menininkas, suteikęs

haremui ne kolektyvinį veidą, o išskyręs kiekvieno žmogaus individualumą, santykius, nuoskaudas, lūkesčius, problemas. Labai svarbu yra kiekvienam pereiti vidinius slenksčius, prieštaravimus, kliūtis, kovą su savimi ir dar kažkuo.“

Spektakliui sukurti choreografinį paveikslą režisierius pakvietė vieną žymiausių Azerbaidžano choreografų Tahirą Eynullayevą, jam talkina ir teatro baletmeisterė Leokadija Dabužinskaitė.

Kartu su režisieriumi į Nizami išminties pasaulį žengia ir kompozitorius Algirdas Martinaitis.

Žiūrovai išvys „išrengtą“ tiksliau, preparuotą pianiną, kurio stygomis gros džiazo muzikantas Dominykas Vyšniauskas. „Muzikinei šio pastatymo paletai reikėjo impulsyvesnės interpretacijos, džiazinės laisvės. O džiazo muzikantai turi platesnį mąstymo akiratį. Viena yra groti pagal užrašytas natas, visai kas kita – prisiderinti prie aktorių sceninio vyksmo“, – teigia Algirdas Martinaitis.

Pasak „Septynių gražuolių“ scenografas ir kostiumų dailininkės Daivos Samajauskaitės, spektaklis turi kelias dalis – apčiuopiamą ir neapčiuopiamą. Būtent pastaroji, kurią sudaro idėjų paieškos, truko ilgai. Vienu iš pagrindinių simbolių, kurį išvysime ne tik scenografijoje, bet ir spektaklio plakate, menininkė pasirinko Kaabą (arab. – kubas) – svarbiausią musulmonų šventyklą Mekoje, vidiniame Uždraustosios Mečetės kieme.

LRDT INF.

Solidu ir jausminga

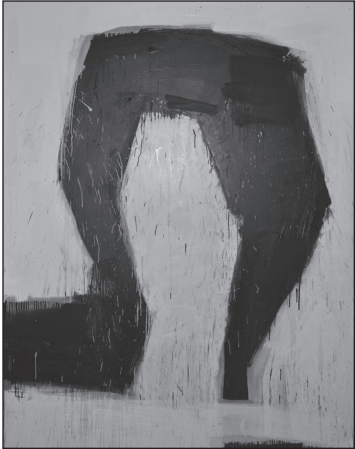
Kęstučio Lupeikio tapybos paroda „Come Together“ Dailininkų sąjungos galerijoje

Rita Mikučionytė

Visada žavėjaisi Kęstučio Lupeikio instaliacijomis su netikėtai kintančiais tapybiškai skulptūriškų objektų šviesos efektais. Iki šiol pamenu po kojomis linguojančią ir girgždančią grindų „dangą“ iš plieno armatūros strypų („Dugnas“, 1993), taip pat intriguojančias video-projekcijas ant rausvo kubo („Hiperkubas“, 2004–2005), išpūdingą rudinto plieno „tunelį“ („Skylė“, 1995, kartu su Ričardu Nemeikšiu). Vaikščiodama po naujausią jo tapybos parodą supratau, kad šių instaliacijų, atskleidžiančių menininko universalumą, labai ilgiuosi.

Siekdama nors šiek tiek perprasti, kas dabar yra Lupeikio kūrybos akiratyje, norom nenorom gretinu dvi jo meninėje veikloje dominuojančias sritis – architektūrą ir tapybą. Pats menininkas sąsajų čia nemato (nebent kalbėtume apie pastatų eskizus ar būtų rengiamas specialus projektas) ir vertina tai kaip vienas kitą papildančius, bet vis dėlto skirtingus kūrybos „kanalus“. O man gi rūpi paradoksai – emocingos tapybos atspindžiai minimalistinės architektūros sumanymuose ir konstruktyvus racionalumas labai jausminguose paveikluose.

Kad Lupeikio projektuotas Generalinės prokuratūros pastato kubas yra vienas tapybiškiausių Vilniaus

Kęstutis Lupeikis, „Woman“. 2014 m.

architektūros panoramoje, įrodė Marta Vosyliūtė, kurios paveikluose eksploatuojami grėsmingo masyvo ir švytinčių įkypų langų motyvai. Kita vertus, jei nagrinėsime Lupeikio tapybą remdamiesi architekto patirtimi, įžvelgsime solidžią visų kompozicijų architektoniką ar net įsivaizduosime, kad čia nutapytos brutalių statinių konfigūracijos.

Ieškodama Lupeikio kūrybos paralelių, jungčių tarp architektūros ir tapybos, grįžtu prie autoriui iki šiol aktualių vertybinių nuostatų, konkrečiai – minimalizmo, kur svarbi išgryninta forma ir pagrindinių jos elementų dėlionės. Dar 2007 m. pasirodė Lupeikio monografija „Minimalizmo galia“, kur autorius išsamiai apžvelgė šios krypties meninius

principus ir stilistines apraiškas, pirmiausia architektūroje. Taigi bandau į Lupeikio paveikslus pažvelgti per minimalizmo prizmę: iš tikrųjų kompozicijos požiūriu visko nedaug – šviesiame fone išryškėja tamsi forma ar struktūrinė dėmė, kurią *a priori* suvokiame kaip statinio plastinį siluetą.

Ši Lupeikio tapybos paroda skatina dar kartą permąstyti ir tam tikrus abstrakčiojo ekspresionizmo istorinius pjūvius, nes įtraukia ieškoti tiek autoriaus plastinio braižo raidos pokyčių, tiek stilistinių bendrumų su pasaulio ir vietos pavyzdžiais.

Manau, Lupeikis yra pakankamai nuoseklus ir kryptingas, tad jo tapybos principai dešimtmečiais iš esmės nekinta. Šalia daugelio 2013–2015 m. sukurtų paveikslų, rodomas ir 1992 m. nutapytas darbas „Mississippi Kid“. Be abejo, ir pačiam autoriui, ir žiūrovams smagu lyginant įvertinti, kiek pakito menininko tapybinis mąstymas. Išliko ekspresyvumas, dėmesys ženklui, tačiau per dvidešimtmetį gerokai išaugo paveikslų formatai (kai kurie jų taikyti konkrečiai galerijos erdvei), išsigalėjo abstraktus pasaulio matymas, sustiprėjo gesto tapybos energija.

Bandydama aiškintis, kuo gi savita – man ji labai kūniška – Lupeikio tapymo maniera, prisimenu Amerikos klasikų Franzą Kline'ą ir Marką Rothko. Kline'o gesto

tapybos veržlumas Lupeikio paveikluose gerokai santūresnis, kita vertus, tekančio dažo nuvarvėjimai meistriškai išstobulinami. Dingsta Rothko dėmių sakralumas ir daikto idėjų filosofija – ją keičia tvirto pagrindo samprata, sakyčiau, lietuviško prisirišimo prie vietos ir žemės iliuzija.

Lietuvių tapybos kontekste Lupeikio kūryba, be abejo, neatsiejama nuo „Angies“ ideologijos. Jis tarsi paklūsta senų tapybos baikerių aplinkai – jie vis dar bohemiški, laisvi ir atviri, rodos, visada nostalgikai besiklausantys roko klasikos, mylintys gyvenimą ir moteris... tokie užsikonservavę bitlai, nazaretai, rolingai... senstelėję ozbornai, džageriai, makartniai... tokie mieli, savi, vis dar su ugnele...

„The Beatles“ „Come Together“, „Nazareth“ „Whisky Drinking Woman“, Ozzy Osbourne'o „Dreamer“ ir kt. muzikos kūrinių įkvėpta Lupeikio tapyba artimiausia Henriko Čerapo ir Vytauto Dubausko kūrybai. Man jų visų širdys tarsi plaka bosų ritmu... Apskritai, visu garsu klausoma muzika labai paveiki – gali rėkti kartu ir išrėkti tai, ką jauti: ritmika ir žodžiai įkrauna, o šią įkrovą tavo rankos judesys tiesiogiai perkelia į drobę.

Kitas Lupeikio priedaismą tradicijoms liudijantis dalykas – tapoma tik aliejiniais dažais ir tik ant drobės. Menininkui ypač svarbus aliejinio

dažo klampumas, kibumas, slydimas, paviršiaus blizgesys ir... net tvyrantis ekspozicijoje kvapas tarsi patvirtina, jog kai kurie darbai baigti visiškai neseniai. Matyti, kad autoriaus nuostatos tvirtos, neišjudinamos, jis užsispyręs ir kategoriškas, ypač teigdamas, kas yra tikra tapyba, tikra muzika ir tikras gyvenimas.

Pasitelkdamas tirštų faktūrų ir neužtaptų plotų kontrastus, Lupeikis puikiai suvaldo drobės paviršiaus pulsavimą. Vis dėlto savaisiais parodos atradimais vadinčiau pertaptus senesnius darbus (pvz., „Mercedes Benz“, 1993–2015 m.), kur paveiklo jausmingumas sustiprėja dėl atsiveriančių kadaise susluokniuotų erdvių. Be to, ekspozicijoje su tiesiai į drobę krentančia stipria šviesa išryškėjo netikėti matinių ir blizgių plotų atsiverimai.

Manau, ši paroda yra keleriopai prasminga. Viena vertus, ji aktualizuoja pasvarstymus apie lietuviškojo neoekspresionizmo atmainas ir perspektyvas, kita vertus, tai galimybė autoriui peržiūrėti visus pastutinių metų paveikslus vienoje erdvėje, kurią jis, kaip architektas, puikiai jaučia. Abu apkalbėjom, kad ateityje didelių pokyčių greičiausiai nebus, juk nuo savęs nepabėgsi, o ir amžius (ypač jei tau per penkiasdešimt) leidžia daryti tai, ką nori.

Paroda veikia iki lapkričio 13 d.

Susidvejinimas

ATKELTA IŠ 1 PSL.

šermukšniai mirdami virto išsvajotu drabužiu vienintelei progai. Neskaitomų meno knygų vietą lentynoje užėmė uždraustą geidulingumą patenkinęs bestseleris. Šermukšniai kasmet vis ataugdavo, drabužis kabėjo spintoje visus tuos trisdešimt metų ir jo nesuėdė kandydys, meno knygų niekas nepasigedo, „Erškėčių paukščiai“ kažkur dingo, tebeskraido tik mano atmintyje. Viskas savaip amžina. Kalbama, kad šermukšniai saugo nuo piktos akies ir padeda keleiviams nepasiklysti. Šįkart jie klaidina laiko spintoje.

Į vaiko erdvę permetė baldų detalės. Kaip Vilniaus „Artifex“ galerijoje mus sumažino Maknytės „Tėvų kambario“ lova, taip dabar dvejų durys suformavo tarsi spintą, kurioje pasislėpus galima apžiūrėti spaustuvės dažais, rūgščiu popieriumi, spaliais, levandomis ir mirtimi kvepiančius svetimos praeities daiktus. Jų nedaug: minėtas kostiumas, Vokietijos Demokratinėje Respublikoje tarnavusio rusų kario albumas su pusnuogių merginų atvirukų kolekcija, 180 gramų

turintis sverti medinis Kalašnikovo automatas, pagamintas pagal brolio prisiminimus, ir skaidrė iš Aurelijos tėvo kolekcijos, pasakojančios apie paveikslus tolimuose muziejuose. Kam nėra tekę slėptis spintoje? Lindėdama tarp gelėtų mamos suknelių ir dryžuotų tėvo marškinių, stengdamasi neiškleipti jų batų, pro vos pravirų durų plyšėlį stebi, kas vyksta anų laikų kasdienybėje, iš kurios pavyko pasprukti. Klausaisi, apie ką šneka suaugusieji gurkšnodami konjaką, iš sidabrinės folijos lupinėdami „Mešką šiaurėje“. Jie šneka apie deficitą. Tie jiems trūkstanti daiktai tau gal ir nerūpi, bet paslaptingas žodis „deficitas“ įgyja skonį ir kvapą... ir taip visiems laikams okupuoja sąmonę. Ar nešmėžuoja šis trūkumo jausmas ir šiais visa ko – ir prekių, ir vaizdų, ir tekstų, ir paslaugų – pertekliaus laikais? Sušmėžuoja kaskart, kai tik užsisvajoji apie kažkur kitur laukiantį rojų, aplink save matydamas vien tuštumą. Aurelija mato šį sąmonės įtrūkį ir siūlo jį reflektuoti. Bet jos pasiūlymas slepia dar kai ką.

Kaip sakiau, rudo velveto kostiumas visai nedėvėtas. Spintos durys nudėvėtos buvo dar baldų gamykloje. „Monochromijos sindromo“ ištikta ir taškeliais išberta skaidrė atstovauja kadaise prievartinėms nuobodaus meno pamokoms, o dabar padidinta primena nepilnavėčiais kultūros šešėliais maitintą sovietinę būtį. Tokio lengvo Kalašnikovo automato, kokį giriasi pasidirbinęs brolis, meistras negali pagaminti (išėjo 600 g), tad Maknytė tęs projektą – užsakinės ir toliau, kol galų gale prisiminimas taps tikrove. Visi daiktai čia pažymėti netikrumu, už visų slypi kombinavimas, erotinį atspalvį turintis nelegalumas, meno nuojauta ir mirties imperatyvas. „Valstybių, kurias mena istoriniai parodos objektai, šiandien nebėra“, – rašo Maknytė anotacijoje. Nei Jugoslavija, iš kurios gautas velvetas, nei Sovietų Sąjunga, kurioje ir laisvė buvo deficitas, nei Vokietijos Demokratinė Respublika, kurioje buvo galima gauti nekalta erotiško vaizdų, nebeegzistuoja. Jos tapo magiškais žodžiais, kuriais dabar

malšinamas praeities alkis, bet tai – mirusios vertybės. Tik trumpam šį deficitą gali įveikti šermukšnių kvapas etiketėje, ant rudų servetėlių su Vilniaus panoramos raizginiais išdėliotas konjakas ir saldainiai per parodos atidarymą.

Kitai variant, paroda linksma, galima pagal klasikinį receptą panirti į praeitį čiupinėjant velvetą, vartant albumą, prašant galerijos darbuotojos parodyti uždraustą pornografinį piešinį, prisimenant šaudymo pamokas. Bet po šiais malonumais slypintis reikšmių tinklas ima ir persišviečia per paviršiaus spalvas, skaidrės taškelius paverčia sušaudymo skylėmis. Juk Aurelija mus tik iš pažiūros pakvietė apžiūrėti kolekciją, kuri žada malonumą šnipinėjant svetimus gyvenimus. O iš tiesų ji mus šįkart nepastebimai įtraukia į svetimą karo žaidimą. Juk ir šautuvas, ir deficitas, ir visa ta skurdžioji buitis buvo obsesinės sovietų kovos su išsigalvotais priešais rezultatas. Sąvoka „Šaltasis karas“ slepia to reiškinio absurdiškumą – taip nuožmiai aukodamos

milijonų gyvenimus kariavo valstybės, kurių nebėra.

O gal čia tik mane persekiojančios minties įsiveržimas į svetimą parodos tekstą? Bet kodėl iš visų meno istorijos skaidrių Aurelija pasirinko būtent šią – „Kariai, žaidžiantys kauliukais“ (dail. Salvator Rosa, XVII–XVIII a. tapyba)? Ar čia tik vaizduojamas būdas kuo smagiau praleisti laiką belaukiant įvykių, ar iš mūsų likimų lošiančio karo alegorija? Iš tiesų, karas čia lengvas – jo baigtį nulemia atsitiktinumas. Gyvenimas deficito sąlygomis taip pat buvo lengvas, bet kita to žodžio prasme – supratau, ką gali reikšti Milano Kunderos romano pavadinimas „Nepakeliama būties lengvybė“. Paprasčiausiems buities daiktams tapus svajone, ji tapo beveik nemateriali ir kartu dėl tos materijos reikėjo kasdien kovoti, paliekant būtį savieigai. Deficitas buvo net ne žodis, o ritualas tarp buities ir būties tvyrančiai tuštumai apeiti.

Paroda veikia iki lapkričio 6 d.

Kiškučių laisvė

Apie kai kurias parodas Didžiojoje Britanijoje

Paulina Pukytė

Voveraitės, kiškučiai, peliukai ir ežiukai atostogauja pajūryje, išskyla gamtoje, geria alų lauko kavinėje, mokosi mokykloje. O kiti kiškučiai ir peliukai, juodais drabužiais ir kaukėtais snukučiais, su automatais ir peiliais rankose, iškelę juodą vėliavą, grėsmingai artinasi prie jų. Šis meno kūrinys, pavadinamas „ISIS grasina Silvanijai“, – tai septyni erdviniai vaizdeliai, sudėlioti iš ypač saldžios išvaizdos minkštų žaisliukų, plačiai žinomų bendrųjų apgyvendintos žaislinės šalies Silvanijos vardu. Rugsėjo mėnesį jis turėjo dalyvauti parodoje „Aistra laisvei“ („Passion for Freedom“) Londono „Mall“ galerijoje. Tą parodą gal nedaug kas ir būtų pastebėjęs, jei Londono policija nebūtų sugalvojusi, kad šis kūrinys yra pernelyg įžeidžiamas ir kelia grėsmę karalienei bei visuomenei, dėl to kelių dienų parodos apsaugos kaina turėsianti išaugti keliasdešimčia tūstančių svarų. Parodos organizatoriai, pasvėrę visus „už“ ir „prieš“, kaip mat ištrynė iš savo plakatų ir tinklalapių pagrindinį reklaminių šūkį „necenzūruota“ ir pašalino eksponatą su peliukais ir kiškučiais iš parodos, o ši toliau veikė lyg niekur nieko, atseit skelbdama žodžio ir išraiškos laisvę. Tiesa, ir taip jau mirtiniems argumentams sutvirtinti policija dar leido sau kompetentingai įspirti gulinčiam, teigdami, kad kūrinys „ISIS grasina Silvanijai“, girdi, „nėra tikras menas“.

Koks gi tikras menas liko parodoje? Bendrą eksponatų pobūdį galima įsivaizduoti kad ir iš to, jog vieną iš prizų joje gavo vulgarusis žurnalas „Charlie Hebdo“, o kitą kažkoks Dmitrijus IV už skulptūrą „Laisvės poreikis“, kurioje moters kūno kevalas, suformuotas iš grandinių, truputį Michelangelo mirštančio vergo, truputį Fokino mirštančios gulgės poza tarsi veržiasi aukštyn (kabo ore), bet jam pakilti neva neleidžia dvi storesnės grandinės, įtvirtintos į grindis. Kita vertus, kaip tik tos grandinės juk ir laiko šį tuščiaavidurį, bejėgišką kūną, kad nenugriūtų. Eikime dar toliau – be jų jis apskritai neegzistuos, nes juk būtent grandinės jį apibrėžia; nuimk jas, ir nieko neliks... Tai gal verčiau reikėjo pavadinti šį kūrinį „Grandinių poreikis“ arba tiesiog, nevyniojant į vatą, – „Nelaisvės poreikis“?

Beje, pasigilinus paaiškėjo, kad Dmitrijus IV – tai visai ne naujas apsišaukėlis caraitis (iki šiol jų buvo trys), o gana jaunas ukrainiečių skulptorius Dmitrijus Iv. Dar labiau pasigilinus pasirodė, kad iš grandinių skulptorius yra sukūręs ne tik moterį, bet ir šuniuką... Idomu, ar

tai reiškia, kad pakovoja ir už šunų
laisvę, ar tik šiaip? Dar ir medį yra
padaręs iš grandinių. Tai jis turbūt
ir už medelių laisvę. „Išlaisvinkim
moterį, šunį ir medį!“ Drąsu. Bet
žiū – ir abstrakti faloidinė forma iš
grandinių. Nelabai aišku, už kieno
čia laisvę... Toliau gilintis nebesino-
rėjo, ypač paskaičius komentarus,
kokie šie kūriniai gilūs... Beje, šis
autorius galėtų sėkmingai dalyvauti
pagreitį įgyjančiame Lietuvos di-
džiavirijų paminklinio maratono
pavadinimu „Kas perspjaus skulp-
tūrinę kompoziciją „Žinia“.

Kita neabejotina (sprendžiant iš žiniasklaidos) parodos aukštuma tapo eksponatas „Didžioji vaginų siena“. Pagaunat humorą? „Rimuojasi“ su „Didžiąja kinų siena“ (angliškai – *The Great Wall of China*, *The Great Wall of Vagina*)! Geniali, ar ne? Bet kadangi kūrinio autorius nėra konceptualistas, kuriam užtektų išeksponuoti tik patį žodžių žaisimą, o skulptorius, tai šis neva sąmojis yra įgavęs ir kūną – dešimt sieninių pano, sukomponuoti iš 400 moterų išorinių lyties organų gipsinių atliejų. Kažkodėl itin svarbu, kad ta siena yra būtent devynių metrų ilgio, nes kiekvienas kūrinio paminėjimas spaudoje neapsieina be šios informacijos. Laikraštis „The Guardian“ netgi pateikė atitaisymą (turbūt autoriui prašant), kad anksčiau straipsnyje buvo klaidingai nurodyta, jog šios „sienos“ ilgis siekia tik menkus ir apgailėtinus du su puse metro, o ne visus devynis. O jeigu tų atliejų iš tiesų būtų buvę tik pustučio metro, ar netgi, neduokdie, vienas metras, ar šis kūrinys jau būtų mums sakęs kažką kita?

Kadangi apskritai neaišku, ką dar, be primityvaus juokelio, šiuo kūrinio norėta pasakyti, tenka kreiptis į jo autoriaus Jamie'io McCartney'io tinklalapį. Ilgai vargti nereikia, nes vos atvertas tinklalapis iškart kala teiginium, kad „Didžioji vaginų siena“ turi „didžiulę sociopolitinę reikšmę“. Neva „iš esmės pakeitė moterų gyvenimą“, be abejo, į gera. Toliau dar gražiau: pasirodo, šiuo kūrinium teigiama, kad „kiekviena vulva yra unikali, ir tame nėra nieko blogo“. Va kur mintis! Štai ką Jamie's nori pranešti pasauliui: išvaizdos įvairovėje, pasirodo, nėra nieko blogo, galite jos nesigėdyti, jums tikrai nebūtina darytis platinės vulvos operacijas, kad kaip moteris būtumėte *mums* priimtina ir *todėl* savimi patenkinta.

Iš autoriaus tinklalapio netrukus paaiškėja ir tai, kad šis menininkas apskritai nekuria nieko daugiau, tik įvairiausias šio vieno kūrinio variacijas, ir jo veikla iškart pradeda įtartinau panėšėti į maniją...

Vienam televizijos kanalui Jamie's prisipažįsta: „Iš pradžių atlieju

turėjo būti keturiasdešimt, bet kai jas padariau, pagalvojau: išivaizduojat, kaip būtų gerai, jei jų būtų keturis kart daugiau.“ Matyt, nu tada liga ir paūmėjo, nes metai iš metų, apimtas nevaldomo kūrybos šėlo, pats savo rankomis maniakiš- kiai nuiminėja tas atliejas nuo, anot jo, pačių įvairiausių moterų. Dabar jų jau keturi šimtai, bet Jamie’iui tai ne riba, jis plūša toliau. Ir tenebando perdėto politkorektiškumo apologetai apriboti jo išraiškos laisvės – Jamie’o niekas nesustabdy- tuo labiau kad jis (nelyginant koks mūsų poetas, rašantis esė apie tai, kaip jam moterys gatvėje „už poe- ziją“ rankas bučiuoja) tai daro tikrai ne dėl savęs, o dėl jų – dėl nuosta- biųjų moterų, nes šis kūrinys, girdi, jas išaukština, įgalina ir išlaisvina!

Be to, Jamie's ir pats neketina apsiriboti vien garbe ir populiarumu. Jis, kaip tikram šiandienos menininkui ir pridera, nesnaudžia ant laurų ir nelaukia išmaldos, o gauna iš savo meno pelną, atidaręs parduotuvę skambiu, nors jau kartą ir girdėtu, pavadinimu „Didžioji vaginų siena“. Be įvairiausių dydžių ir formų šio didžiojo kūrinio variacijų, kurias Jamie's, jau visiškai išsilaisvinęs, vadina tiesiog „44 moterys“, „70 moterų“, „5 moterys“ ir pan., parduotuvė dar siūlo plakatus „aš myliu Didžiąją * sieną“, „delux“ mobiliojo telefono dėklus su 44 vulvų atliejų atvaizdu („kaip malonu bus laikyti jį rankoje“, reklamuoja Jamie's), puodelius su tuo pačiu atvaizdu, komplektus „pasidaryk vulvos atlieją pats (pati)“, genitalijų spalvinimo knygytes ir šaldytuvo magnetukus (jau išparduoti). Tokių atliejų galima ir užsisakyti – bet kokį kiekį, bet kokio dydžio. Be to, Jamie's giriasi kur tik gali, kad tokiu būdu edukuoja visuomenę, nesavanaudiškai padeda moterims, kovoja prieš jų objektifikavimą ir kad tos atliejos, girdi, yra „tokie pat autoportretai kaip ir veidai.“

Manau, sutiksite, kad vieną žinutę šis kūrinys vis dėlto perduoda: mūsiškiui Tadui Gutauskui oi kaip yra dar ko pasimokyti ir kur išsiplėsti.

Gali pasirodyti keista, kad „Didžioji * siena“ šioje parodoje negavo „publikos“ prizo, nes juk, kaip patvirtina ir Kaune liūdnei pagersėjęs tapytojo Prano Griušio atvejis, publika paprastai balsuoja už nuogas bobas. Galui paašikinti: šio kūrinio publika neišrinko tik dėl to, kad nubalsavo už *kitas kito* autoriaus atliktas vulvų atliejas. Nors jos buvo tikrai tryš (užtat rožinės). Gal vis dėlto Jamie’iui reikėtų permąstyti savo „kieno ilgesnis“ politiką?

Ir jau visiškai neaišku, ką bendro net ir su kuria nors viena iš parodoje propaguojamų laisvių turi parodos plakatas: jame net 13

Dmitry IV, „Laisvės poreikis“. 2015 m.

kartų pavaizduota moteris, taip pasikėlusį sijoną virš galvos, kad uždengtų veidą ir parodytų visiškai nuogą apatinę priekinę kūno dalį. Šalia tokių kūrinių meškučiai su kiškiukiais turėjo būti tikra atgaiva, jei nebūtų buvę išcenzūruoti. Nes kiškiukių laisvė yra jau visai kitoje kategorijoje. Nors gal ir be reikalo šis gana tiesmukos iškalbos darbas vadinamas satyra. Peteris Fishlis ir Davidas Weissas satyrą su peliukais ir ežiukais padarydavo daug geriau (žr. Paulina Pukytė, „Peliukas nusitašė“, 7 *meno dienos*, Nr. 731, 2006 11 17)

O parodos „Aistra laisvei“ organizatoriai, dviveidiškai ir bailiai sutikę pašalinti meškiukus ir kiškiukius, renginio tinklalapį vis tiek grūstė prigrūdę visokių šukių, pagyrų sau ir pseudoreikšmingų paisytalų, be jokios atrankos, po dešimt kartų pakartodami ir į vieną jovalą suveldami vis tą patį apie tai, kas šiuo metu „svarbu“ (nors kartais ir prieštarauja vienas kitam): žodžio laisvę, išraiškos laisvę, moterų laisvę, individo laisvę, laisvę įžeisti, žmogaus teises, tabu laužymą, galimybę atsikratyti politinio korektiškumo, galimybę konstruktyviai diskutuoti, edukuoti, įkvėpti, reklamuoti, plėsti ribas, įgalinti, interpretuoti, šokiruoti, padėkoti. Nepamiršta paminėti ir karališkoji šeima, ir šviesios erdvios salės, ir politiniai režimai, ir lemiamas vaidmuo, ir aktyvūs piliečiai, ir įvairovė, ir labdara, ir populiarumas, ir unikali galimybė, ir atranka, ir atstovavimas, ir tinklų kūrimas, ir atvira diskusija, ir vėl žodžio laisvę, ir priespauda, ir vėl moterų galia, ir kaip laisvę gauti, ir kaip laisvę prarasti, ir kas yra laisvė, ir daug žadantys šiuolaikiniai menininkai.

Čia kaip priešnuodį ar net kaip narkotiką būtina susileisti tikrą sątyrą – pavyzdžiui, visai nesovietini

1970 metų lenkų filmą „Reisas“ (labai tinkamai užbaigusį Londono Nacionaliniame kino teatre pavašarį vykusią Lenkijos filmų retrospektivą), kuriame režisierius Marekas Piwowskis subtiliai ir rafinuotai šaiposi ne tik iš sovietinės nelaivės ir iš primityvaus *obywateliu* požiūrio į meną, bet ir kaip tik iš tokių konjunktyrinių paistalų (gyvuojančių bet kurioje sistemoje).

O apskritai susidaro įspūdis, kad į madą ateina tiesmuki ir vienaprasmiai, vienu sakiniu paaiškinami meno kūriniai. Tikrai ne tokie, apie kuriuos kalba Donaldas Barthelme'as, sakydamas, kad joks interpretacijos kiekis negalėtų ji išsemti ar išsekinti. Pasak Barthelme'o, paveikiausias menas yra tas, kuris kartu ir kviečia interpretuoti, ir nepasiduoda interpretacijai; o meninė kūrinio vertė gali būti matuojama tuo, kiek kūrinys išlieka gyvas po interpretacijos (žr.: Donald Barthelme, *Not Knowing, Not Knowing: The Essays and Interviews of Donald Barthelme*, ed. Kim Herzinger, New York: Random House, 1997). Vienas iš šiųmetei Turnerio premijai nominuotų darbų su keletas modernistinių kėdžių su kailiniais paltais, pakabintais ant atkalčių. Parašyta, kad apie „gyvenimo stilių, klasę, vartojimą ir kontrolę“ – kerta kaip keraminiu peiliu per sviesto pakaitalą, kai šaldytuvus sugedęs. Bet, pasirodo, anot vienos britų kuratorės ir kritikės, Turnerio nominantų parodoje matysime „meną, kuris pagaliau kažką reiškia“. Tai bent pasiekimas! Bet ar tai reiškia, kad iki šiol – būtent iki šio lemiamo momento, per visus prieš tai buvusius amžius, o taip pat ir pernai – menas nieko nereiškė?

Šiaip ar taip, jokia žodžio laisvė nepadės, jei jo sakytojai neturi ką pasakyti.

Prieš srovę

„Scanorama“ rodo Jano Nėmeco filmų retrospektyvą

Kasmet „Scanorama“ lietuvių sinefilams siūlo atrasti originalius kino kūrėjus. Šiemet tai bus Janas Nėmecas (g. 1936). Tai vienas iš nedaugelio čekų Naujosios bangos autorių, kurio filmai nepasiduoda klasifikuojami. Maištininkas ir vienišius Nėmecas niekad neplaukė pasroviui. Gal todėl jo filmai ir dabar žada daug atradimų. „Scanorama“ pristatys tris režisieriaus filmus: ilgametražį debiutą „Nakties deimantai“ („Démanty noci“, 1964), komišką dramą „Ataskaita apie banketą ir jo svečius“ („O slavnosti a hostech“, 1966) ir siurrealistinės lyrikos kupinus „Meilės kankinius“ („Mučedníci lásky“, 1967).

Informacija parengta pagal Peterio Hameso knygą „The Czechoslovak New Wave“ (2005).

Nuo pat pradžių autorinio kino idėjai ištikimas Nėmecas buvo čekų kino *enfant terrible*. Jis sakė: „Režisierius turi sukurti nuosavą pasaulį (...), tariamai nuo tikrovės nepriklausomą pasaulį. Tapytojai kūrė savo pasaulius, panašiai ir kompozitoriai. Tačiau tai pavyko tik nedaugeliui režisierių: Chaplinui, taip pat Bressonui ir Buñueliui. Jei bandysiu kurti filmą, kuris išoriškai primena realybę, ne tik prarasiu laiką, bet ir nukreipsiu žiūrovų dėmesį nuo esmės. Suprantama, kad jie klausinės, ar filmas nedeformuoja tikrovės, ar taip gyvenime būna, o gal būna šiek tiek kitaip, ir taip toliau. Bet jei jau nuo pirmos scenos bus aišku, kad paviršutiniškas panašumas į tikrą pasaulį nesvarbus, žiūrovai atsisakys savo pamėgtų palyginimų ir susikaups prie to, ką jiems norėjo pasakyti režisierius.“

Nėmeco kinas žadino diskusijas, nes toks požiūris tada laikytas grėsme čekų kinui. Dėl politinių filmo „Ataskaita apie banketą ir jo svečius“ konotacijų, „Meilės kankinių“ siurrealizmo, sovietų invazijos vaizdinio „Oratorija Praha“ („Oratorium pro Prahu“, 1968) bei vėlesnės režisieriaus emigracijos jo filmai Čekijoje visada žadino stiprius jausmus. Tai svarbu, nes jis niekad nesulaukė tokio tarptautinio pripažinimo kaip Milošas Formanas, Jiří Menzelis, Vera Chytilova. Prie to, matyt, prisidėjo nepalaužiamas Nėmeco noras eksperimentuoti bei filmų neišbaigtumas. Režisierius yra prisipažinęs, kad daugumą filmų kūrė skubėdamas, bijodamas, kad negalės jų užbaigti. Kita vertus, sparta, su kuria jie buvo kuriami, ir suteikia filmams to individualumo, kuris yra bene įdomiausias Nėmeco kino bruožas.

Tarptautinei Nėmeco šlovei kliudė ir kultūros barjeras. Nors ir universali, „Ataskaita apie banketą ir jo svečius“ išlošia, kai ją analizuoji Čekoslovakijos kontekste. Panašiai atsitinka ir su „Meilės kankiniais“ – poezijos ir siurrealizmo tradicijos čekų mene ir literatūroje gana senos ir savitos. Tačiau šie filmai atrodo tik geresni, kai juos žiūri ne pirmą kartą.

XX a. 7-ojo dešimtmečio pabaigoje interviu didžiajam čekų kinotyrininkui Antoninui Liehmui Nėmecas sakė: „Pagrindinis mūsų ligšiolinės veiklos impulsas, naudojant visasąjunginės komunistų partijos (bolševikų) žodyną, buvo „kova su tamsiomis reakcijos jėgomis“. Jei gyvename visuomenėje, kuri yra pavergtą, kiekvieno mąsttančio žmogaus pareiga yra visais būdais atakuoti tą pavergimą. Tai ir buvo daroma.“

Šie žodžiai padeda interpretuoti „Nakties deimantus“ ir „Ataskaitą apie banketą ir jo svečius“. „Nakties deimantai“ sukurti pagal Arnošto Lustigo (1926–2011) prozą. Priešingai nei kitos rašytojo ekranizacijos, Nėmeco filmas nutraukia bet kokius ryšius su tradicine naracija ir psichologiniais motyvais. Režisieriaus nedomina istorijos pasakojimas ar personažų poelgių aiškinimas. Jo tikslas – padaryti taip, kad žiūrovai pradėtų tapatintis su jų psichine būseną.

Filmo herojai – du jauni žydai, pabėgę iš mirties traukinio. Nėmecas rodo jų fizinį išsekimą, nori kuo tiksliau perteikti fizinę būseną, siekia psichologinės tiesos. Filmą kupinas siurrealistinių vaizdų, jie palieka hipnozės poveikio įspūdį. Nėmecas rodo ir vaikinių prisiminimus arba svajones. Tai tampa integralia filmo dalimi, tačiau „Nakties deimantų“ retrospekcijos yra beveik pašoniningos. Jos atsiranda ir išnyksta priklausomai nuo fizinių ar psichologinių personažų aplinkybių. Filmą turi dvi pabaigas. Neaišku, ar vaikinai liko gyvi, ar ne, nes matome juos ir mirusius, ir einančius miško link. Priešpaskutinėje scenoje matyti kapinės, į kurias jaunesniojo herojaus mergina atneša gėlių. Filmo pabaigoje jaunuoliai įeina į mišką – į tamsą.

Dviprasmiška pabaiga atitinka antirealistines Nėmeco nuostatas

„Nakties deimantai“

ir leidžia žiūrovui pasirinkti vieną iš jų. Nėmecas paėmė Lustigo istoriją, kuri vyksta konkrečiame laike ir kontekste (vokiečių okupacija, Sudetai), bet sąmoningai stengėsi suteikti jai universalią ir šiuolaikišką prasmę. Vaikinus medžioja, išduoda ir persekioja vyresnioji karta, slepianti savo piktą prigimtį po geraširdiškumo kauke. Sapnai ir fantazijos visada liks svajonių sritis, tačiau mirtis yra tikra, ir tai nepasikeis nuo laiko ar aplinkybių. Tai viena iš galimų tolesnės vaikinių kelionės „į mirtį“ interpretacijų. Medžiotojų grupė pasirodys ir „Ataskaitoje apie banketą ir jo svečius“, o neįgyvendinamų svajonių motyvas grįš „Meilės kankiniuose“.

„Ataskaita apie banketą ir jo svečius“ dažnai lyginama su Albert'o Camus kūriniais, mat jis sąmoningai naudojo tris lygmenis: individualų, politinį ir metaforiškąjį. Filmą irgi galima panašiai interpretuoti. Tai pats kontroversiškiausias čekų Naujosios bangos filmas. Net jei banketo šeimininkas nebūtų panašus į Leniną, politinės filmo aliuizijos ir taip akivaizdžios, jas galėjo suprasti kiekvienas alegoriją suvokiantis čekas. Tačiau patys čekai dažnai priešinasi tokiam siauram filmo suvokimui, nes mano, kad politika neišsemia jo prasmių.

Kurdamas šį filmą bei „Meilės kankinius“ Nėmecas bendradarbiavo su trumpai jo žmona buvusia Ester Krumbachova. Abiejuose filmuose matyti, kad ji paveikė scenarijų ir scenografiją, panašiai kaip ir bendradarbiaudama su V. Chytilova ar Jaromiru Jirešu.

„Nakties deimantuose“ beveik nebuvo dialogų, „Ataskaitoje...“ jie tampa svarbūs. Filme tarp žodžių ir tikrovės nebuvo jokio ryšio, tik vaizdai perteikė situacijos tragizmą. Krumbachova yra sakiusi: „Pagrindiniu „Ataskaitos...“ kūrybinės koncepcijos elementu (...) tapo dialogai. Iš visų jėgų stengiausi, kad herojai nieko apie save nepasakytų, kad žiūrovas girdėtų tik sakinių atplaišas, tokias, kokias girdime įeidami į kambarį, kur jau įpusėjęs pasipūtusios draugijos pokalbis, kai nežinia, apie ką kalbama. Kai kas ieško dialoguose alegorijos, bet man iš tikrųjų reikėjo gerai padirbėti, kad tos žodžių atplaišos nieko

„Ataskaita apie banketą ir jo svečius“

nesakytų. Kad būtų akivaizdu: tie žmonės visada susikalba tik minčių nuotrupomis, net jei ekrane matyti visai kas kita. Tai buvo naujumo pagrindas, bent jau filme: svarbu ne mėgdžiojimas, o greičiau reakcija į žodžius, kalbos ieškojimas, tai, ką Ionesco atrado teatro scenoje.“

Rašytojas Josefas Škvorecky tvirtina, kad „Ataskaita...“ buvo bendras Prahos intelektualų projektas. Aktoriai „buvo kruopščiai (ir piktadžiugiškai) parinkti atsižvelgiant į jų išvaizdą, nes kiekvienas veikėjas turėjo pasirodyti tik jo personažui būdingose scenose ir naudoti tik jam būdingas frazes.“ Tarp aktorių buvo režisierius Evaldas Shormas – jis vaidino žmogų, kuris pabėgo; kompozitorius Janas Klusakas vaidino šeimininko įsūnį ir slaptosios policijos šefą; rašytojas Ivanas Vyskočilas vaidino šeimninką, popmuzikos kompozitorius Karelas Marešas – protestuojantį svečią; psichologas Jiří Nėmecas – visiems pritariantį svečią, filme pasirodė Škvorecky, jo žmona rašytoja Zdena Salivarova ir dar daug kitų meninio elito atstovų. Nėmecas yra sakęs, kad įkvėpimo ieškojo Goyos paveiksluose ir Henri Cartier-Bressono nuotraukose. Kaip ir visuose jo filmuose, čia gausu aliuizijų į Luiso Buñuelio, Alaino Resnais, Alaino Robbe-Grillet kiną.

„Ataskaita...“ pasakoja apie tai, kaip paprasti žmonės prisitaiko gyventi nuo jėgos ir prievartos priklausomo režimo sąlygomis. Filme rodomi septyni žmonės, pakviesti į priėmimą pas aukštas pareigas einantį neįvardytą asmenį. Pakeliui miške juos užpuola apsaugos būrys, kuriam vadovauja infantilus, bet kartu ir klatingas Rudolfas. Svečiai neįtikėtina lengvai leidžiasi žeminami, o paskui mandagiai priima paaiškinimą, kad tai buvo tik pokštas... Tai filmas ne tik apie tuometinės Čekoslovakijos valdžią – tai vyksta visur, kur žmonės siekia daryti karjerą, turėti įtaką, valdžią ir gerovę. Tačiau ryšys tarp filmo temos ir tuometinės politinės situacijos lėmė, kad panašumai buvo akivaizdūs. Šalies prezidentas Antoninas Novotny filmą priėmė kaip asmeninį įžeidimą, esą jis nufilmuotas pagal autentišką vieno piktiko garso įrašą.

Po filmo „Ataskaita apie banketą ir jo svečius“ Nėmecas užsitraukė ne tik politikų, bet ir teisėsaugos nemalonę. Galbūt todėl kitas filmas – „Meilės kankiniai“ buvo apolitiškas. Filmą sudaro trys dalys: „Manipuliuotojo gundymas“, „Nastenkos sapnas“, „Našlaitėlio Rudolfo nuotykis“. Nėmecas jį vadino „svajoklišku realizmu“, neapčiuopiamą filmo atmosferą aprašyti sunku, tai svajonių pasaulis, atitinkantis populiarios dainos poetiką. Meilės trikampio personažai – valdininkas, padavėja Nastenka ir našlaitis Rudolfas – simboliški, nė vienas iš jų nėra iki galo individualizuotas, greičiau atspindi tam tikrus charakterio tipus.

Filmo poezija susijusi su nuorodomis į nebylų kiną, miuzikholo parodiją, populiarias dainas ir šokių, naktinio klubo scenoje groja tuomet geriausi čekų džiazo muzikantai Janas Hammeras ir Miroslavas Vitoušas, „Meilės kankiniuose“ vaidina pats populiariausias popmuzikos dainininkas Karelas Gottas. Filme nėra aiškos ribos tarp tikrovės ir fantazijos. Škvorecky rašė, kad tai lyriškas filmas, „kuris pasiekia slapčiausius žiūrovo sielos kampelius, veikia jo jausmus, bet ne protą“. Pasak rašytojo, šis filmas – sudėtinė nuostabios čekų kultūros tradicijos, kuri poetiškai ir lyriškai rodo kasdienybę, dalis. „Meilės kankinių“ recenzijoje prancūzų kritikas Raymond'as Durngat rašė, kad filmas „pernelyg sardoniškas, kad būtų romantiškas, pernelyg gražus, kad būtų juokingas, pernelyg nepatogus ir paslaptingas, jo negalima apibrėžti jokia dvasine konvencija ir jis pasakoja būtent apie tokį nepritapimo, neprisitaikymo jausmą“.

Po „Oratorijos Praha“ (1968) režisieriaus karjera Čekoslovakijoje nutrūko dvidešimčiai metų. 1974 m. jis emigravo, nors dar anksčiau režisieriui būuvo uždrausta dirbti kine ir liko tik televizija, kur Nėmecas kūrė trumpo metražo filmus, vėliau pavadintus „Melancholijos vėriniai“ („Nahrdelnik melancholie“, 1968). Nėmecas gyveno Vokietijoje, D. Britanijoje ir JAV. 1990 m. jis grįžo į tėvynę ir į kiną.

PARENGĖ K. R.

Pasakoju apie jausmus

Pokalbis su filmo „45 metai“ režisieriumi Andrew Haigh

Lapkričio 5 d. prasidėjusi „Scenorama“ žada ne vieną psichologinę dramą. Viena išimintiniausių – britų režisieriaus Andrew Haigh filmas „45 metai“ („45 Years“). Jis prasideda banaliai: Keit ir Džefas rengiasi 45-ųjų santuokos metinių paminėjimui. Iš pat pradžių akivaizdu, kad priemiestyje gyvenanti inteligentų pora iš tikrųjų myli vienas kitą, o ne tik gyvena šalia vienas kito. Tačiau netrukus ateina laiškas, kuriame rašoma, kad Alpėse rastas prieš pusę amžiaus dingusios Džefo merginos kūnas. Mirusi moteris išiveržia į poros gyvenimą ir pradeda griauti jos pamatus, skatina Keit susimąstyti, ką jai reiškia ryšys su Džefu. Pagrindinius vaidmenis filme sukūrę Charlotte Rempling ir Tomas Courtney’us šiemet Berlyne buvo apdovanoti „Sidabriniais lokiais“ už geriausius moters ir vyro vaidmenis. Pateikiame Krzysztofo Kwiatkowskio pokalbio su režisieriumi fragmentus.

Ar filmą „45 metai“ kūrėte brandaus amžiaus žiūrovams?

Priešingai, net keliolika metų pa jauninau savo personažus. Mane įkvėpusio Davido Constantine’o apsakymo veiksmas vyko 10-ajame

dešimtmetyje tarp aštuoniasdešimtmečių, kurie mintimis grįždavo į Antrąjį pasaulinį karą. Norėjau, kad žiūrovai per seansą galvotų ne apie savo senelius, bet tik apie save. Man patiko sumanymas, kad po 45 šeimyninio gyvenimo metų dienos švieson iškyla tai, ko vyras nepasakė prieš penkis dešimtmečius. Būtent tai leidžia išsižūrėti į ryšį, jo mechanizmus, nuoširdumo problemą. Mano herojė turi iš naujo įvertinti savo gyvenimą, susimąstyti, kas ji yra, kaip praleis ateinančius metus, ką jai reiškia šeima.

Debutinis Jūsų filmas „Savaitgalis“ („Weekend“, 2011) pasakojo apie akimirką, kai žmonės susipažįsta. Dabar portretuojate šeimą, kuri kartu praleido beveik pusę amžiaus.

Kartais galvoju apie šiuos filmus kaip apie diptiką. Akimirka, kai žmonės susitinka ir susieina, labai svarbi. Tada nustatomos taisyklės, kurios padiktuos likusią santykių scenarijaus dalį. „Savaitgalio“ herojai visiškai atviri. Ir net jei tas ryšys nenusiseks, man imponuoja sugebėjimas atsiverti kitam žmogui. „45 metų“ veikėjai neturėjo tiek jėgų. Santykinai jiems viskas gerai klojasi. Tačiau galiausiai stoja valanda, kai jie turi susigrumti su nutylėta tema. Juk ji visą laiką buvo tarp jų kaip vos pastebima rakštis.

Kine jus domina moterų dvejonės?

Ne visada reikia žiūrėti, ką jaučia senstelėję vyrai, arba gaudyti akimirką, kai jie pradeda abejoti, ką nori veikti gyvenime. Egzistuoja šimtai pasakojimų apie vyrų egzistencinę krizę, kad ir Philipo Rotho knygos. Tačiau kultūra, regis, nepastebi, kad moterys taip pat tai patiria, o aš visada ieškojau naujų pasaulio matymo perspektyvų.

Stebite pasaulį daug patyrusios moters akimis?

Dažnai režisieriai, užuot atskleidę sudėtingus, mąstančius, jautrius žmones, rodo vyresnius tik dėl komedinio efekto. Pagyvenę žmonės kine turi būti saldūs, žavūs ir juokingi. Kartais jie gali sušokti arba papasakoti kvailą anekdotą apie seksą. Bet juk už tų žmonių dažnai yra nuostabus gyvenimas. Dabar galima pasakoti apie jų patirtį. Jauni rečiau vaikšto į kiną, žiūri filmus per televiziją arba internete, tad prodiuseriai ieško naujų personažų, kad paskatintų pirkti bilietus vis kitas žiūrovų grupes. Kartais iš viso to išlošia net menas.

Pagrindinius vaidmenis filme „45 metai“ sukūrė 7-ojo dešimtmečio simboliai Charlotte Rampling ir Tomas Courtney’us. Sensta net maištininkai?

„45 metai“

Kartais grįžtu prie tų laikų filmų, kad ir prie „Ilgų distancijų bėgiko“, kuris vis dar pilnas gyvybės. Tačiau šiose sentimentaliose kelionėse mane dažnai lydi atodūsis: „Praėjo tiek daug laiko.“ Ir nusivylimas, nes daugelio žmonių, kurie anais laikais žiūrėjo tuos filmus, likimas susiklostė ne taip, kaip jie planavo. Jie dažnaiėjo į kompromisus su savimi ir su kitais. Galiausiai suprato, kad gyvenimas susiklostė vidutiniškai.

Abu Jūsų filmai – pasakojimas būtent apie tokius žmones. Abiejuose svarbiausi yra pustoniai.

Nemėgstu, kai režisierius aiškina pernelyg daug. Man geriau, kai filmas veikia žiūrovą nepastebimai, kai jis to poveikio iki galo nesupranta. „45 metuose“ norėjau, kad būtų aišku, jog su heroje vyksta kažkas labai svarbaus, bet tai nebūtų pasakyta iki galo. Todėl daug dėmesio skiriu detalėms, menkiems gestams, niuansams. Iš jų kuriu didesnes istorijas. Dažnai jas atrandu tik filmavimo aikštelėje. Todėl nerepetuoju, mažai ką užsirašau, mažai karpau montuodamas.

Dabar atsiranda vis daugiau iš pirmo žvilgsnio banalių istorijų apie paprastus žmones. 7-ajame ir 8-ajame dešimtmečiais kine buvo daug tiesiog iš gyvenimo paimtų istorijų. Paskui kažkas pasikeitė ir paaiškėjo, kad istorija turi būti išraiškinga, garsi. Tačiau man patinka, kai ekrane atsispindi kasdienis gyvenimas.

Po „Savaitgalio“ sukūrėte HBO serialą „Žvilgsniai“ („Looking“, 2014–2015). Tai buvo pasakojimai apie homoseksualus. „45 valandomis“ norėjote nusikrapštyti gėjų kino režisieriaus etiketę?

Po šio filmo peržiūros manęs vis klausinėjo, kodėl nekuriu filmo apie gėjus. Nes nekuriu. Nes sukuriau pasakojimą apie seną heteroseksualią porą. Man seksualiniai personažų prioritetai neturi reikšmės: pasakoju apie jausmus, troškimus. Be to, kiekvienas ryšys yra kitoks. Tik tai mane ir domina.

PARENGĖ KORA ROČKIENĖ

Rodo TV

Žudiko vietoje

Žemdirbių partijos atstovas sako Nilsui Dikmanui: „Mums reikalingi tokie žmonės: juk tu imigrantas, sėkmingai integravęs ir mūsų vi-suomenę!“ Žodis „imigrantas“ netrukus Lietuvoje skambės daug dažniau, tad laikas prisiminti Hanso Petterio Molando juodąją komediją „Metų pilietis“ (LRT Kultūra, 11 d. 22.30). Iš kur į Norvegiją imigravo Nilsas (Stelan Skarsgård), nelabai aišku, bet „metų piliečio“ premija šiam sniego valytuvo vairuotojui akivaizdžiai kutena savimeilę. Tik neilgai. Kai jo miestelio policija atsisakys tirti esą nuo narkotikų perdozavimo mirusio Nilsa sūnaus bylą, jis imsis šautuvo ir kruvino keršto. Tačiau „savų“ ir „svetimų“ tema filme liks.

Žiūrėdamas „Metų pilietį“ prisiminiau Norvegijon išvykusius lietuvių ir susimąščiau, kada jie taps filmų veikėjais. Tik, matyt, godūs lietuviai norvegams ne tokie egzotiški kaip arti poliarinio rato atsidūrę albanų arba serbų gangsteriai, rimtai svarstantys, kodėl vietiniai renka šunų išmatas, ir nesiliaujančios stebėtis socialine parama imigrantams, kuri, jų galva, būtų neįmanoma šiltoje šalyje.

„Lapkričio žmogus“

Suvyniotas į metalinį tinklą savo aukas Nilsas meta į vandenį, kad jomis pasimaitintų žuvis. Doktoras Hanibalas Lekteris (Anthony Hopkins) aukomis maitinasi pats, bet jam stinga intelektualių žaidimų. Todėl jis rašo laišką FTB agentei Klarisei Sterling (Julianne Moore), kuriai padėjo sugauti žudiką filme „Avinėlių tylėjimas“. Ridley Scotto pasakojimo apie serijinį žudiką tęsinys „Hanibalas“ (LRT, 6 d. 23 val.) pavyko ne iki galo, nors intelektualus žaidimas filme nuves net į kultūros pritvinkusią Florenciją, o kanibalas pavojingai priartės prie Klarisės ir net pakvies ją egzotiškos vakarienės.

Nesu psichanalitikas, bet jau seniai supratau, kad norą žiūrėti

filmus apie žudikus man skatina lietuvių televizijos, ypač laidos, kurių dalyviai – politikai ir politologai – tiesiog didžiuojasi savo neišprusimu. Žiūrėdamas į šiuos personažus kartais pagalvoju, kaip būtų puiku, jei studijoje, tarp tų savimi besigrožinčių žmonių, staiga atsirastų intelektualas ir eruditas Lekteris. Jis mokėtų diskutuoti ir turėtų tikrų, o ne viešųjų ryšių specialistų sugalvotų minčių bei idėjų. Tai, kas atsitiktų pasibaigus laidai, taip pat būtų į naudą lietuvių politiniam gyvenimui.

Žudikai – ne tik rašytojų ar scenarijų prasimanymas. Arielio Vromeno filmas „Ledo žmogus“ (TV1, 9 d. 23.05) pasakoja apie tikrą žudiką Richardą Kuklinskį, kuris per

beveik keturiasdešimt metų nužudė apie šimtą žmonių (nors pats sakė, kad 250) ir mirė kalėjime 2006-aisiais. Dauguma žmogžudysčių buvo mafijos vadeivos užsakymas. Kuklinskio pravardė „Ledo žmogus“ kilo iš jo sugalvoto aukų šalinimo būdo: jis jas išdarydavo, kūno dalis dėdavo į maišus ir juos užšaldydavo, kad policija negalėtų nustatyti mirties datos. Tačiau nežinantiesiems tikrojo „amato“, Kuklinskis buvo pavyzdingas mylintis vyras ir dviejų katalikų mokyklą lankančių dukterų tėvas.

Vromenas susiejo gangsterių ir biografinio filmo žanrus, todėl monotoniškai rodo, kaip „iškilo“ filmo veikėjas, kaip klostėsi jo likimas. „Ledo žmogus“ paneigia tradicinį požiūrį, esą samdomas žudikas yra vienišas vilkas, kartais, regis, režisierius net grožisi Kuklinskio sugebėjimu kelis dešimtmečius virtuosiškai derinti abu gyvenimo vaidmenis. Filmas būtų banalus, jei ne žudiką suvaidinęs Michaelas Shannonas, kurio padėręs žvilgsnis, specifiška eisena ir galinga figūra paneigia režisieriaus požiūrį į personažą.

Vienoje filmo scenoje Kuklinskis sako dukteriai: „Pasaulyje per daug žmonių, kad Dievas suspėtų jais visais pasirūpinti.“ Kitų šios

savaitės filmų veikėjai tą supranta ir patys. Ypač 2014 m. pasirodžiusio gana antrinio Rogerio Donaldsono filmo „Lapkričio žmogus“ (TV3, 7 d. 21 val.) herojus – buvęs CŽV agentas Piteris Devero (buvęs Bondas – Pierce’as Brosnanas), vėl atsidūręs tarptautinės intrigos centre. Piteris palieka savo restoranėlį Lozanoje ir skrenda į Maskvą „dirbti Bondu“. Jis turi išvežti iš Rusijos agentę, kuri surinko daug informacijos ir pavojingai priartėjo prie niekšo – Dūmos deputato ir kandidato į Rusijos prezidentus, „prisidirbusio“ Čėčėnijoje.

Natalija Ulanova (Mediha Musliovic) – buvusi Piterio mylimoji. Jam padeda dabartinė mylimoji Elis, kurią suvaidinusi Olga Kurylenko, beje, viename filme buvo Bondo mergina, bet kliudo kitas agentas Meisonas.

Piterio ir Meisono santykių vingiai tarsi sprendžia pagrindinį filmo klausimą, kuris keliamas ir žiūrovams: ar galima turėti teisę žudyti, bet kartu išsaugoti žmogiškumą? Ar vis dėlto teisingas Piteris, sakantis, kad „galima būti žmogumi arba žmogžudžiu, tik ne vienu ir kitu iškart, nes vienas būtinai sunaikins kitą“?

Jūsų –
JONAS ŪBIS

Parodos

VILNIUS
Nacionalinė dailės galerija
Konstitucijos pr. 22
XX a. Lietuvos dailės ekspozicija
Algimanto Kunčiaus paroda „Vaizdaraščiai“

Vilniaus paveikslų galerija
Didžioji g. 4
Chodkevičių rūmų klasicistiniai interjerai
Lietuvos dailė XVI–XIX a.
Jurgio Baltrušaičio memorialiniai baldai
Paroda „Amžinai jauna! Lenkijos dailė XIX a. pab.–XX a. pr.“ (iš Krokuvos nacionalinio muziejaus)

Radvilų rūmai
Vilniaus g. 24
Europos dailė XVI–XIX a.
„Dubingių ir Biržų kunigaikščiai Radvilos“
Paroda „Gyvoji gamta dailėje. XVII a. – XX a. I pusė“

Taikomosios dailės muziejus
Arsenalų g. 3A
P. Gudyno restauracijos centro restauruotų kūrinių paroda „Prieš… ir po…“

Vytauto Kasiulio dailės muziejus
A. Goštauto g. 1
Retrospektyvinė Vytauto Kasiulio kūrybos ekspozicija

Lietuvos nacionalinis muziejus Naujasis arsenalas
Arsenalų g. 1
Senosios Lietuvos istorija XIII–XIX a.
Lietuvių liaudies menas
Kryždirbystė
iki 15 d. – paroda „Vilnius Juozapo Čechavičiaus fotografijose“
iki 8 d. – Vlado Jono Ščepono (1945–2014) tapybos paroda „Kažko vis laukdamas piešiu…“

Kazio Varnelio namai-muziejus
Didžioji g. 26
K. Varnelio kūrybos ir kolekcijos ekspozicija
Prano Gailiaus kūrinių paroda
Lankymas antradienį–šeštadienį iš anksto susitarus tel. 279 16 44

Vilniaus gynybinės sienos bastėja
Bokšto g. 20
Nuolatinė ekspozicija

Bažnytinio paveldo muziejus
Šv. Mykolo g. 9
Bažnytinio paveldo muziejaus ekspozicija
Paroda „Susimąstęs Kristus: nuo religinio atvaizdo iki tautos simbolio Rūpintojėlio“

Šiuolaikinio meno centras
Vokiečių g. 2
nuo 13 d. – paroda „Ne apie žodžius“

VILNIAUS DAILĖS AKADEMIJOS GALERIJOS
Parodų salės „Titanikas“
<i>Maironio g. 3</i>
„Keliaujančios raidės’ 15: Ryt–vakar“
7-oji Vilniaus tarptautinė dailininko knygos trienalė 2015
Galerija „Akademija“
<i>Pilies g. 44/2</i>
Meno grupės „Raptor Contemporary“ paroda „Mano draugas dirba banke“
Tekstilės galerija „Artifex“
<i>Gaono g. 1</i>
Austės Jurgelionytės-Varnės paroda „Vija“
Galerija „ARgenTum“
<i>Latako g. 2</i>
Andriaus Ermino paroda „Ribos“

Galerija „Kairė–dešinė“
Latako g. 3
Laisvydės Šalčiūtės kūrybos paroda
„(Melo)dramos. Isterija“

„Prospekt“ fotografijos galerija
Gedimino pr. 43
iki 14 d. – Aleksandro Šiekštelės paroda
„Apartments“

Pamėnkalnio galerija
Pamėnkalnio g. 1/13
iki 7 d. – tarptautinio keramikos simpoziumo „Mes / Redukcija 2015“ paroda

Šv. Jono gatvės galerija
Šv. Jono g. 11
iki 14 d. – Vilniaus skulptorių paroda
„80-mečio susitikimas“

Galerija „Vartai“
Vilniaus g. 39
Grupinė paroda „Pradžios“

Galerija „Arka“
Aušros Vartų g. 7
Jungtinė LDS galerijų paroda „Retrospektras“

Galerija „Meno niša“
J. Basanavičiaus g. 1/13
iki 13 d. – emalio meno bienalė „Vilnius 2015“

Lietuvos dailininkų sąjungos galerija
Vokiečių g. 2
iki 13 d. – Kęstučio Lupeikio tapybos paroda
„Come Together“

Galerija AV17
Aušros Vartų g. 17
iki 7 d. – Eglės Čėjauskaitės-Gintalės personalinė paroda „Balsai ir daiktai“

Marijos ir Jurgio Šlapelių muziejus
Pilies g. 40
Susie Vier (Vokietija) tapybos paroda
„tête-à-tête“
nuo 6 d. – Aušros Bagočiūnaitės-Paukštinės teatrinių objektų paroda „Baisiai gražu“

LTMKS projektų erdvė „Malonioji 6“
Malonioji g. 6
iki 8 d. – Kristinos Inčiūraitės šiuolaikinio meno paroda „Šešėlio aidas“

Meno ir edukacijos centras „Rupert“
Meškериotojų g. 33
iki 11 d. – paroda „Dvigubas mazgas“

Pylimo galerija
Pylimo g. 30
Vytauto Poškos ir Tado Dromanto tapyba

Senamiesčio menininkų galerija
Totorių g. 22–4
Algimanto Černiausko paroda

Vilniaus vaikų ir jaunimo meno galerija
Vilniaus g. 39 / 6
Aušros Bagočiūnaitės-Paukštienės paroda
„Paišiniai“

Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos galerija
Šv. Jono g. 11
iki 9 d. – Vaidoto Janulio objektų paroda
„Vidinės atminties archyvas-4“

Energetikos ir technikos muziejus
Rinktinės g. 2
iki 14 d. – Vilniaus dailės akademijos studentų paroda „MoMA (Modernūs marškiniai)“

Rašytojų klubas
K. Sirvydo g. 6
Jūratės Narmontaitės grafika

„Skalvijos“ kino centras
Goštauto g. 2/15
iki 15 d. – Aušros Bagočiūnaitės-Paukštinės plakatų paroda „Premjera!“

„Gobis / Outdoor Expo“
Gedimino pr. 13
Latvijos šiuolaikinė keramika (Rygos porceliano muziejaus paroda)

„VDA / Lauko Expo“
Maironio g. 4
Inesos Brants autorinė porceliano paroda

KAUNAS
Nacionalinis M.K. Čiurlionio dailės muziejus
V. Putvinskio g. 55
Paroda „Kazimieras Stabrauskas – M.K. Čiurlionio mokytojas“

M. Žilinsko dailės galerija
Nepriklausomybės a. 12
„Kauno bienalė 2015“
Paroda „Veidai iš būtojo laiko“, skirta M.K. Oginskio 250-osioms gimimo metinėms

Kauno paveikslų galerija
K. Donelaičio g. 16
Magdalenos Birutės Stankūnienės jubiliejinė paroda „Svajonių žemė“
„Kauno bienalė 2015“

Keramikos muziejus
Rotušės a. 15
Lolitos Grabauskienės odinių įrišimų paroda
Kristinos Alšauskienės paroda „Pokalbiai“

Galerija „Meno parkas“
Rotušės a. 27
Agnės Jonkutės, Zahros Hassanabadi (Iranas, Vokietija) ir Judith Lesur (Prancūzija) paroda „Trys keliai vienai temai“

Galerija „Kauno langas“
M. Valančiaus g. 5
iki 10 d. – Nerijaus Kisieliaus skulptūros

KLAIPĖDA
KKKC parodų rūmai
Aukštoji g. 1 / Didžioji Vandens g. 2
Remigijaus Treigio retrospektyvinė paroda
„Teritorijos: fotografijos 1987–2015“
Indrės Stulgaitės-Kriukienės ir Remigijaus Kriuko meninio stiklo paroda „Švytėjimas“

Fotografijos galerija
Didžioji Vandens g. 2
Viktoro Trublenkovo paroda „Fotografijos“

Baroti galerija
Aukštoji g. 3/3a
Isroildžono Baroti paroda „Lygiadienis“

Galerija „si:said“
Galinio Pylimo g. 28
iki 15 d. – Vlado Balsio paroda

Klaipėdos galerija
Bažnyčių g. 6
iki 12 d. – Gražvydos Andrijauskaitės grafika

ŠIAULIAI
„Laiptų galerija“
Žemaitės g. 83
Augustino Virgilijaus Burbos piešinių ir grafikos paroda „Baltam lauke“

Dailės galerija
Vilniaus g. 245
nuo 6 d. – Latvijos šiuolaikinės fotografijos paroda „Latvijos peizažas“

PANEVĖŽYS
Dailės galerija
Respublikos g. 3
iki 15 d. – Eglės Ridikaitės paroda „Palikimas. Babutas skarialas“

„7md“ rekomenduoja

Dailė

Jei kam pasisektų bent trumpam ištrūkti į Klaipėdą, būtinai užeikite į KKKC parodų rūmus, kur veikia didžiulė Remigijaus Treigio retrospektyva „Teritorija“ – tokių subtilių erdvės šnaresių nepamatsysi reprodukcijose. O Vilniuje didžiausias įvykis – visas tris galerijos „Kairė–dešinė“ sales (du aukštus) užimanti Laisvydės Šalčiūtės paroda „(Melo)dramos. Isterija“, kur ji tyrinėja senus emocijų perviršio vaizdinius, juos sieja su naujais ir perdirba pagal malonumų epochos kodą. Trečiame aukšte žiūrovų laukia staigmena.

Muzika

2015 m. lapkričio 6 d. 18 val. Lietuvos muzikos ir teatro akademijoje įvyks Nacionalinės kultūros ir meno premijos laureato, kompozitoriaus Vytauto Laurušo jubiliejui skirtas vakaras. 85-metį V. Laurušas pažymi koncertu, kurio atlikėjai – artimi kompozitoriaus bičiuliai: Vilniaus Šv. Kristoforo kamerinis orkestras (meno vadovas ir dirigentas Donatas Katkus), violončelininkas Vytautas Sondeckis, violončelininkas ir dirigentas David Geringas. Prie jų prisijungs jaunoji operos solistė, tarptautinių konkursų laureatė Aistė Pilibavičiūtė. Prie dirigento pulsto stos maestro David Geringas.

Turiningai bendradarbiaujant su atlikėjais gimė koncerte skambėsiantys kūriniai „Pragiedrėjimas“ (2013), „Symphonietta“ (2014), „Concerto di corde“ (2004). Išgirsime ir naujausius kompozitoriaus opusus, sukurtus 2015 metais: Koncertą violončelei ir styginių orkestrui „Drammatico musicale“, „Vabalo variacijas“ sopranui ir styginių orkestrui.

Teatras

Lapkričio 11 ir 12 d. 18.30 val. Vilniaus mažajame teatre – spektaklio „Bedalis ir labdarys“ premjera. Spektaklį pagal to paties pavadinimo Paulinos Pukytės dialogų ir monologų knygą režisuoja Gabrielė Tuminaitė.

Spektakliai

VILNIUS
Nacionalinis operos ir baletoteatras
7 d. 18.30 – „BARBORA RADVILAITĖ“ (pagal S. Vainiūno, A. Malcio, H.M. Góreckio ir kt. muziką). Dir. – R. Šervenikas
8 d. 12 val. – S. Prokofjevo „PELENĖ“. Dir. – A. Šulčys (Nacionalinės M.K. Čiurlionio menų mokyklos Baletos skyrius)

Nacionalinis dramos teatras Didžioji salė
6 d. 18.30 – A. Čechovo „DĖDĖ VANIA“. Rež. – E. Lacascade’as (Prancūzija)
7 d. 18.30 – F. Molnáro „LILIJOMAS“. Rež. – L. Bagossy (Vengrija)
8 d. 18.30 – W. Shakespeare’o „[STABIOJI IR GRAUDŽIOJI ROMEO IR DŽULJETOS ISTORIJA“. Rež. – O. Koršunovas
11, 12 d. 18.30 – Th. Bernhardo „DIDVYRIŲ AIKŠTĖ“. Rež., scenogr., ir šviesų dail. – K. Lupa
13 d. 18.30 – M. Ivaškevičiaus „DIDIS BLOGIS“. Rež. – A. Schillingas
Mažoji salė
6 d. 19 val. – „SAPNAS“ (A. Strindbergo pjesės motyvais). Rež. – K. Gudmonaitė
7 d. 16 val. – W. Szymborskos „MOTERS PORTRETAS“. Rež. – D. Michelevičiūtė
8 d. 16 val. – J. Jokelos „FUNDAMENTALIS-TAI“. Rež. – J. Vaitkus
10 d. 19 val. – S. Turunen „BROKEN HEART STORY (SUDAUŽYTOS ŠIRDIES ISTORIJA)“. Rež. – S. Turunen
13 d. 19 val. – „ARABIŠKA NAKTIS“. Rež. – C. Graužinis (teatras „cezario grupė“)

Studija
6 d. 19 val. – T. Kavtaradzės „KELETAS POKALBIŲ APIE (KRISTŲ)“. Rež. – T. Montrimas
Dekoracijų dirbtuvės
7 d. 19 val. – Y. Mishimos „AUKSINĖ ŠVENTYKLA“. Rež. – E. Mikulionytė

Vilniaus mažasis teatras
6 d. 12 val. – „MAMA KATINAS“. Rež. – E. Jaras
7 d. 16 val. – „KELIONĖ BE BAGAŽO“. Rež. – B. Latėnas

7 d. 18.30 – F. Dürrenmatto „DAMOS VIZITAS“. Rež. – E. Jaras
11, 12 d. 18.30 – PREMJERA! P. Pukytės „BEDALIS IR LABDARYS“. Rež. – G. Tuminaitė, komp. – G. Puskunigis, kost. dail. – E. Brazdylytė. Vaidina A. Dapšys, L. Kalpokaitė, A. Šinkūnas, V. Ramanauskaitė, E. Latėnaitė
13 d. 18.30 – Th. Bernhardo „MINETIS“. Rež. – R. Tuminas

Valstybinis jaunimo teatras
6 d. 18 val. – C. Murillo „TAMSOS ŽAIDIMAS“. Rež. – D. Rabašauskas (99 salė)
7 d. 12 val. – J. Kelero, A. Jalianiausko „PAIKA PELYTĖ“. Rež. – A. Jalianiauskas (Salė 99)
7 d. 18 val. – „JIS IR JI“ (pagal J. Bičiūno ir J. Janulaitytės-Biliūnienės laiškus). Scen. aut. ir rež. – B. Mar (Salė 99)
8 d. 17 val. – Ch. Palahniuko „KOVOS KLOBAS“. Insc. aut. ir rež. – V. Bareikis
10, 11 d. 18 val. – P. Vaičiūno „PATRIOTAI“. Rež. – J. Vaitkus
12 d. 18 val. – Žemaitės „TRYŠ MYLIMOS“. Rež. – A. Latėnas
13 d. 18 val. – „PABAIGOS PRADŽIA“ (pagal A. Bushkowskio pjesę „Nepažįstami tarp mūsų“). Rež. – A. Lebeliūnas

Oskaro Koršunovo teatras
9 d. 19 val. *OKT Studijoje* – W. Shakespeare’o „JULIJUS CEZARIS“. Rež. – A. Areima

Rusų dramos teatras
6, 8 d. 18.30 – PREMJERA! N. Gandževi „SEPTYNIOS GRAŽUOLĖS“ (su lietuviškais titrais). Rež. – J. Vaitkus, komp. – A. Martinitis, dail. – D. Samajauskaitė, choreogr. – T. Eynullayevas (Azerbaidžanas), L. Dabučinskaitė
7 d. 15, 19 val. – septintasis tarptautinis Indijos klasikinio meno festivalis „SurSadhana – 2015“
10 d. 11, 13.30 – „KENTERVILIO VAIDUOKLIS“ („The American Drama Group Europe“ ir „TNT Theatre“)
11 d. 18.30 – A. Vvedenskio „EGLUTĖ PAS IVANOVUS“. Rež. – J. Vaitkus
Vilniaus teatras „Lėlė“
7, 8 d. 12 val. – J. Mačiukevičiaus „BITĖ MAJA“ (V. Bonzelso knygos „Bitė Maja ir

jos nuotyčiai“ motyvais). Rež. ir dail. – V. Mazūras

12 d. 10.30 – „DAKTARAS DOLITLIS“ (pagal H. Loftingą). Rež. – R. Driežis

13 d. 10.30 – „SNIEGO KARALIENĖ“. Pjesės aut. ir rež. – N. Indriūnaitė

Mažoji salė

7 d. 14 val. – „RAUDONKEPURĖ“. Rež. ir dail. – V. Mazūras

8 d. 14 val. – „PASAKA APIE VĖŽLIUKĄ“ (Ž. Gryvos knygelės motyvais). Inscen. aut., rež. ir dail. – A. Mikutis

11 d. 18.30 – „PASVYDO“. Rež. ir dail. – A. Bagočiūnaitė-Paukštienė

„Menų spaustuvė“

6, 7 d. 19 val. *Juodojoje salėje* – „CHIMEROS KAROLIAI“. Choreogr. – A. Naginevičiūtė (šokio teatras „Airos“)

7 d. 12, 15 val. *Kišeninėje salėje* – „SENELĖS PASAKA“. Rež. – A. Giniotis (teatro laboratorija „Atviras ratas“)

8 d. 13 val. *prie Mindaugo paminklo* ir 14.30 *„Menų spaustuvės“ Kišeninėje salėje* – „SE-KRETAI IŠ BŪTŲIŲ LAIKŲ“. Rež. – S. Degutytė („Stalo teatras“)

10 d. 18.30 *Juodojoje salėje* – „APIE ŽMOGŲ, NUŽUDŽIUSĮ GULBĘ“. Rež. – A. Giniotis (teatras „Atviras ratas“)

12, 13 d. 19 val. *Kišeninėje salėje* – PREM-JERA! „20 SEZONŲ“. Idėjos aut. ir rež. – R. Niurkaitė. Vaidina D. Jankauskas, A. Ramanauskaitė ir A. Janušauskaitė (programa „Atvira erdvė`15“)

12 d. 19 val. *Juodojoje salėje* – „Mini-NOA“ festivalis: L. Lapelytės opera „GEROS DIENTOS!“. Rež. – R. Barzdžiukaitė, libreto aut. – V. Grainytė

13 d. 19 val. *Juodojoje salėje* – „Mini-NOA“ festivalis: garso vaidinimas „AUDIOKAUKAS“. Scen., muzikos ir garso montažo aut. – A. Bumšteinas

KAUNAS

Kauno dramos teatras

6 d. 19 val. *Mažajoje scenoje* – J. Tumo-Vaižganto „ŽEMĖS AR MOTERS“. Rež. – T. Erbrėderis

7 d. 12 val. *Rūtos salėje* – PREM-JERA! A. Dilytės „SOLĖ IR MOČIUTĖS“. Rež. – A. Dilytė

7 d. 18 val. *Didžiojoje scenoje* – J. Patricko „MŪSŲ BRANGIOJI PAMELA“. Rež. – A. Latėnas

8 d. 15 val. *Ilgojoje salėje* – I. Paliulytės „LIŪDNAS DIEVAS“. Rež. – I. Paliulytė

8 d. 18 val. *Rūtos salėje* – D. Danis „AKMENŲ PELENAI“. Rež. – A. Jankevičius

10 d. 18 val. *Didžiojoje scenoje* – „VARGŠŲ OPERA“. Rež. – A. Kurienius

11 d. 18 val. *Didžiojoje scenoje* – J. Balodžio „MIŠKINIS“. Rež. – V. Silis

12 d. 17.30 *Rūtos salėje* – šokio spektakliai „PRISILIETIMAS“ ir „APOLLO“

Kauno valstybinis muzikinis teatras

6, 7 d. 18 val. – P. Abrahamo „BALIUS SAVOJOJE“. Dir. – J. Janulevičius

8 d. 12 val. – W.A. Mozarto „MAŽOJI BURTŲ FLEITA“. Dir. – V. Visockis

8 d. 18 val. – I. Kálmáno „GRAFAITĖ MARICA“. Dir. – J. Janulevičius

11 d. 17 val. – R. Rodgerso „MUZIKOS GARSAI“. Dir. – J. Vilnonis

12 d. 18 val. – E. Johno, T. Rice'o „AIDA“. Dir. – J. Janulevičius

Kauno kamerinis teatras

11 d. 18 val. – „ŽuvėdPRA“ (pagal J. Tertelio pjesę „PRA“ (Alytaus miesto teatras)

12 d. 18 val. – P. Lagerkvisto „NEŪŽAUGA“. Rež. – S. Rubinovas

Kauno mažasis teatras

6 d. 19 val. – M. Valiuko „BARAKUDŲ MEDŽIOKLĖ ŽALIEMS“. Rež. – M. Valiukas

8 d. 12 val. – K. Žernytės „NORU ARKLIUKO“. Rež. – R. Kimbraitė

12 d. 19 val. – A. Slapovskio „NUO RAUDO-NOS ŽIURKĖS IKI ŽALIOS ŽVAIGŽDĖS“. Rež. – D. Rabašauskas

Kauno lėlių teatras

7 d. 12 val. – PREM-JERA! „PLIAUSKIUKAS IVASIUKAS“. Rež. – O. Dmitrijeva, dail. – N. Denisova

8 d. 12 val. – „ŠEIMYNĖLĖ IŠ DIDŽIOSIOS GIRIOS“. Rež. – O. Žiugžda

11 d. 18 val. – „TŪLA IR KITI“ (J. Kunčino romano „Tūla“ ir apsakymų motyvais).

A. Kaniavos monospektaklis

KLAIPĖDA

Klaipėdos valstybinis muzikinis teatras

6 d. 18.30 – koncertas „Beata ir draugai“

7 d. 18.30 – „DIVIZIJA“ (A. Daugėlos romano „Divizija“ motyvais)

8 d. 12 val. – „TINGINĖLIŲ KAIMAS“ (pagal V.V. Landsbergio knygą „Tinginių pasakos“)

ŠIAULIAI

Valstybinis Šiaulių dramos teatras

Panevėžio J. Miltinio dramos teatro spektakliai

6 d. 18 val. – K. Sajos „DEVYNBĖDŽIAI“. Rež. – M. Meilūnas

7 d. 18 val. – PREM-JERA! R. Granausko „RŪKAS VIRŠ SLĖNIŲ“ (insc. aut. R. Šereilytė). Rež. – R. Banionis

8 d. 18 val. – L. Gersche’s „LAISVI DRUGELIAI“. Rež. – D. Kazlauskas

12 d. 11 val. – „IŠEIK Į KIEMĄ“. Rež. – E. Kižaitė (Jaunimo miuziklo teatras)

12 d. 18 val. – „EXIT2015 m.“. Rež. – A. Vidžiūnas

PANEVĖŽYS

Juozo Miltinio dramos teatras

6 d. 18 val. – J. Tättė’s „SANKIRTA SU PAGRINDINIU KELIU“. Rež. – A. Vidžiūnas

10 d. 18 val. – „ANĖ IŠ ŽALIASTOGIŲ“ (pagal L.M. Montgomeri romaną). Rež. – A. Gluskinas

11 d. 18 val. – M. von Mayenburgo „KAN-KINYS“. Rež. – O. Koršunovas (Lietuvos nacionalinis dramos teatras)

Koncertai

Lietuvos nacionalinė filharmonija

6 d. 18 val. *Panevėžio kino centre „Garsas“* – teatralizuotas koncertas „Keturios stichijos“. Lietuvos kamerinis orkestras. Dir. – M. Barkauskas. Vilniaus chorinio dainavimo mokyklos „Liepaitės“ merginų choras (vad. – J. Vaitkevičienė). Solistė M. Martinsonė (sopranas). Aktorius N. Gadliauskas. Programoje V. Bartulio, B. Kutavičiaus kūriniai

7 d. 19 val. *Vilniuje, Filharmonijos Didžiojoje salėje*, – Lietuvos nacionalinis simfoninis orkestras, trio „Fortvio“: I. Baikštytė (fortepijonas), I. Rupaitė (smuikas), P. Jacuskas (violončelė). Dir. – M. Pitrėnas. Programoje A. Casellos, J. Brahmso kūriniai

8 d. 12 val. *Vilniuje, Filharmonijos Didžiojoje salėje*, – koncertas visai šeimai „Trys baroko genijai“. Ansamblis „Musica humana“ (meno vad. ir dir. – A. Vizgirda). Programoje J.S. Bacho, G.F. Händelio, A. Vivaldi kūriniai

8 d. 12 val. *Molėtų šv. apaštalų Petro ir Povilo bažnyčioje* – sakralinės muzikos festivalis „Šlovinkime Viešpatį stygomis ir dūdomis“. Valstybinis Vilniaus kvartetas. Solistas V. Palejs (obojus). Programoje A. Pasculli, L. Boccherini kūriniai

8 d. 14 val. *Kauno valstybinėje filharmonijoje* – koncertas „Gražioji čigonė“. Baltijos gitarų kvartetas: Ž. Čepulėnas,

S. Krinincinas, S.S. Lipčius, Ch. Ruebensas, E. Špokaitės baleto mokyklos balerinos

8 d. 16 val. *Taikomosios dailės muziejuje* – ansamblis „Vilniaus arsenalas“: L. Šulskutė (fleita), R. Romoslauskas (altas), S. Okruško (klavesinas). Solistė V. Mončytė (sopranas)

11 d. 19 val. *Vilniuje, Filharmonijos Didžiojoje salėje*, – folkloro festivalio „Pokrovskije kolokola“ pradžios koncertas. Folkloro ansamblis „Ariuška“ (meno vad. I. ir N. Zacharovai), Š. Džaniašvili, E.Q. Jennings, L. Peleniūtė, T. Začikevič (vokalas); R. Raginytė (lumdėlis), T. Bieliauskas (obojus), T. Varnagiris (gitara), J. Morozova (vargonai), perkusinių grupė „Hand Voices“, Lietuvos kamerinis orkestras. Dir. – R. Šervenikas. Programoje L. Rimšos kūriniai

VILNIUS

Kongresų rūmai

6 d. 19 val. – L. Vilkončiaus jubiliejinis koncertas. Atlikėjai L. Vilkončius, Neda, E. Sašenko, valstybinis choras „Vilnius“ (vad. – V. Bagdonas), Lietuvos valstybinis simfoninis orkestras. Dir. – A. Dambrauskas

Lietuvos muzikos ir teatro akademija

6 d. 18 val. – kompozitoriaus V. Laurušo jubiliejui skirtas vakaras. Dalyvauja Vilniaus Šv. Kristoforo kamerinis orkestras (meno vad. ir dir. – D. Katkus), violončelininkai V. Sondeckis, D. Geringas, solistė A. Pilibavičiūtė. Dir. – D. Geringas

Lietuvos muzikų rėmimo fondas

8 d. 14 val. *Vilniaus arkikatedroje bazilikoje* – R. Lamsodis (vargonai, Norvegija), S. Liamo (sopranas, Lietuva), V. Juodpusis (muzikologas)

12 d. 18 val. *Vilniaus rotušėje* – Druskininkų M.K. Čiurlionio meno mokyklos moksleiviai, buvę ugdytiniai

Vilniaus rotušė

6 d. 18 val. – koncertas „Skambantys Čiurlionio paveikslai“. Programą atlieka festivalio „Nepaklusniųjų žemė“ muzikantai: R. Vosyliūtė (smuikas), L. Valickas (smuikas), E. Kaziukaitis (altas), M. Bačkus (violončelė), R. Savickas (klarnetas), S. Zubovienė (fortepijonas), R. Zubovas (fortepijonas). Programoje U. Brenerio, V. Barkausko, A. Šenderovo ir M. Urbaičio kūriniai

Šv. Kotrynos bažnyčia

7 d. 19 val. – „Eliziejaus kronikos“. Atlikėjai I. Prudnikovaitė (vokalas) ir „4Tango“: K. Žebrauskaitė (akordeonas), B. Bagdonienė (altas), D. Bagurskas (kon-trabosas), F. Zakrevskis (fortepijonas)

10 d. 18 val. – tradicinės japoniškos muzikos koncertas. Atlikėjai T. Nakai (25 stygų koto, Japonija), L. Žilinskaitė (kanklės)

11 d. 19 val. – R. Sviackevičius (akordeonas), R. Mataitytė (smuikas), E. Kulikauskas (violončelė), A. Šikšniūtė (fortepijonas), „Construction Site New Music Ensemble“ (Serbija)

12 d. 19 val. – X tarptautinis folkloro festivalis „Pokrovskije kolokola“

Vakarai

VILNIUS

Rašytojų klubas

6 d. 17.30 – V. Pilipauskaitės-Butkienės pirmosios knygos „Kvėpuoju“ pristatymas. Dalyvauja knygos autorė, literatūrologė A. Peluritytė-Tikuišienė, poetas A. Marčėnas

10 d. 17.30 – R. Skučaitės knygos „Nepaslaptis tokia balta“ pristatymas. Dalyvauja R. Skučaitė, J. Račinskaitė, V. Daujotytė, R. Stankevičius. Renginį veda literatūrologas V. Sventickas

Bibliografinės žinios

BENDRASIS SKYRIUS

Amžinybės ilgesys: tradicinė indų kultūra, estetika ir menas / Antanas Andrijauskas. – [Vilnius] : Lietuvos kultūros tyrimų institutas, [2015] (Vilnius : Petro ofsetas). – 607, [1] p. : iliustr.. – (Bibliotheca orientalia et comparativa : komparatyvistinės Rytų ir Vakarų kultūros, filosofijos ir meno studijos / redakcinė kolegija: Antanas Andrijauskas (pirmininkas) ... [et al.], ISSN 2424-3965 ; t. 11). – Santr. angl.. – Tiražas 300 egz.. – ISBN 978-9955-868-75-0 (ir.) : [10 Eur]

Darbai ir dienos : VDU leidinys / Universitas Vytauti Magni ; redakcijos kolegija: Egidijus Aleksandravičius – vyriausiasis redaktorius ... [et al.]. – Kaunas : Vytauto Didžiojo universitetas ; Vilnius : Versus aureus, 2015. – ISSN 1392-0588

T. 63 (2015) / rengė Egidijus Aleksandravičius. – 2015. – 269, [1] p. : iliustr.. – Str. liet., angl., pranc.; santr. liet., angl.. – Tiražas 100 egz.

Sugrąžinta praeitis : [straipsnių rinkinys] / Vilniaus universitetas, Komunikacijos fakultetas, Bibliotekininkystės ir informacijos mokslų institutas ; sudarytojai Arvydas Pacevičius, Angelė Pečeliūnaitė ; [mokslinė redakcinė kolegija: Arvydas Pacevičius ... [et al.]. – Vilnius : [Vilniaus universitetas] : Vilniaus universiteto leidykla, 2014 (Vilnius : Petro ofsetas). – 255, [1] p. : iliustr., faks.. – (Bibliotheca Litwana ; 3). – Str. liet., angl., rus.; santr. liet., angl.. – Tiražas 100 egz.. – ISBN 978-609-459-498-4 (ir.)

Vladas Žukas : [knygotyrininko, lietuvių bibliografijos ir senosios literatūros tyrėjo, kultūros istoriko, meno kolekcininko] bibliografijos rodyklė, 1950-2014 / Vilniaus universitetas, Vilniaus universiteto biblioteka, Komunikacijos fakulteto Knygotyros ir dokumentotyros institutas ; [parengė Salomėja Peculkienė, Eglė Akstinaitė-Veličkienė, Dalia Valikonytė, Žiedunė Zaveckienė] ; [sudarė Domas Kaunas]. – Vilnius : [Vilniaus universitetas] : Vilniaus universiteto leidykla, 2015 (Vilnius : Petro ofsetas). – 194, [1] p. : iliustr., faks., portr.. – Tiražas 150 egz.. – ISBN 978-609-459-489-2 (ir.)

MENAS

Lietuvos sakralinės dailės katalogas / [redakcinė kolegija: A. Gaižutis (pirmininkas) ... [et al.]. – Vilnius : Gervelė, 1996- . – Nuo t. 1, kn. 4 bendr. antr.: Lietuvos sakralinė dailė. – ISBN 9986-638-03-8 (Gervelė)

T. 2, Šiaulių vyskupija. – 2011- .

D. 1, Joniškio dekanatas. Kn. 3, Skaistgirys–Žukančiai / Lietuvos kultūros tyrimų institutas ; [sudarytojos Dalia Vasiľiūnienė, Skirmantė Smilingytė-Žeimienė] ; [moksliniai redaktoriai Regimanta Stankevičienė, Liudas Jovaiša] ; [redakcinė kolegija: Darius Baronas ... [et al.]. – Vilnius : Lietuvos kultūros tyrimų institutas, 2015 (Vilnius : Standartų sp.). – 575, [1] p. : iliustr., faks., žml.. – Santr. angl.. – Tiražas [350] egz.. – ISBN 978-9955-868-76-7 (ir.)

GROŽINĖ LITERATŪRA

Aukštaitiška elegija : [romanas] / Regina Guntulytė. – Utena : Utenos spaustuvė, 2015 (Utena : Utenos sp.). – 303, [1] p.. – Tiražas 200 egz.. – ISBN 978-9955-35-173-3

Chrizantemos : [miniatiūros ir eilėraščiai] / Vladas Baleišis. – Utena : Utenos spaustuvė, 2015 (Utena : Utenos sp.). – 60, [1] p. : faks., portr.. – („Spingsulės“ knygynėlis ; Nr. 27). – Tiražas 250 egz.. – ISBN 978-9955-35-175-7

Gydymas Šopenhaueriu : romanas / Irvin D. Yalom ; [vertė Viktorija Labuckienė]. – Vilnius : Vaga, 2015 (Vilnius : BALTO print). – 364, [2] p.. – Tiražas 1000 egz.. – ISBN 978-5-415-02261-8

Meilės budelis ir kitos psichoterapinės istorijos / Irvin D. Yalom ; iš anglų kalbos vertė Viktorija Labuckienė. – Vilnius : Vaga, 2015 (Vilnius : BALTO print). – 309, [3] p.. – Tiražas 1300 egz.. – ISBN 978-5-415-02238-0

Motinos laišškai žuvusiems sūnams : romanas / Algirdas Meilus. – Utena : Utenos spaustuvė, 2011- .

Kn. 2. – 2015 (Utena : Utenos sp.). – 258, [1] p. : iliustr.. – Tiražas 200 egz.. – ISBN 978-9955-35-177-1

Nuošalė : eilėraščiai / Marija Meilė Kudarauskaitė. – Utena : Utenos spaustuvė, 2015 (Utena : Utenos sp.). – 94, [1] p.. – Tiražas 250 egz.. – ISBN 978-9955-35-174-0

Paskutinis saulėlydis : knygos „Partizano dukters dienoraštis“ tęsinys / Teresė Tumėnaitė-Paberalienė. – Utena : Utenos spaustuvė, 2015 (Utena : Utenos sp.). – 143, [1] p. : iliustr.. – Tiražas 200 egz.. – ISBN 978-9955-35-178-8

Poetinis Druskininkų ruduo = *Druskininkai Poetic Fall* : almanachas / sudarytojai ir redaktoriai Marius Burokas, Vytas Dekšnys. – Vilnius : Vaga, [2015]. – ISSN 1822-3079

2015. – [2015] (Vilnius : BALTO print). – 231, [1] p. : portr.. – Tiražas 350 egz.

Voldenas, arba Gyvenimas miške / Henry David Thoreau ; iš anglų kalbos vertė Rolandas Pavilionis. – [4-oji laida]. – Vilnius : Vaga, 2015 (Vilnius : BALTO print). – 470, [1] p. : faks., portr.. – Nugar. antr.: Voldenas. – Tiražas 1300 egz.. – ISBN 978-5-415-02397-4 (ir.)

ARCHEOLOGIJA

Ankstyvojo metalų laikotarpio laidojimo paminklai Lietuvoje / Algimantas Merkevičius. – Vilnius : Vilniaus universitetas : Vilniaus universiteto leidykla, 2014 (Kaunas : Vitae Litera). – 195, [1] p. : iliustr., žml.. – Tiražas 100 egz.. – ISBN 978-609-459-454-0

Archaeologia Baltica / Klaipėda University ; editorial board: editor in chief Vladas Žulkus ... [et al.]. – Klaipėda : Klaipėda University Press, 2015. – ISSN 1592-5520

[Vol.] 21/22, Horizons of archival archaeology. – 2015 (Klaipėda : Klaipėdos univ. l-kla). – 174, [1] p. : iliustr., žml.. – Santr. liet.. – Tiražas 100 egz.

PARENGĖ ALDONA BARODICAITĖ. REDAGAVO GRAŽINA KUBILIENĖ. LIETUVOS NAC. M. MAŽVYDO B-KA. BIBLIOGRAFIJOS IR KNYGOTYROS CENTRAS

Savaitės filmai

„007 Spectre“

007 Spectre ****

Lietuvių platintojai ir vėl pasižymėjo: naujas filmas apie Džeimso Bondo nuotykius „Spektras“ sutapo su prancūzišku „007 Spectre“. Ką apie tai galvoja Bondas, ko gero, nesužinosime, bet būtų įdomu išgirsti bent valstybinės kalbos inspektorių nuomonę. Originalus filmo pavadinimas „Spectre“ yra nuoroda į teroristinę organizaciją SPECTRE. Ši santrumpa (*Special Execution for Counter-Intelligence, Terrorism, Revenge and Extortion*) reiškia, kad organizacija užsiima nešvariais dalykais, su kuriais visada kovojo Bondas. Šįkart paslaptinga žinia iš praeities jį išsiųs į Meksiką ir Romą, kur Bondas (žinoma, Danielis Craigas) sutiks garsaus nusikaltėlio našlę (Monica Bellucci). Tačiau Londone naujas Nacionalinio saugumo centro vadas (Andrew Scott) abejoja Bondo ir MI6 veiksmais. Vis dėlto Bondas ras būdų, kaip priartėti prie paslaptingos organizacijos. Samo Mendeso filme taip pat vaidina Ralphas Fiennesas, Naomie Harris, Benas Whishaw, Lea Seydoux, Chritophas Waltzas (D. Britanija, JAV, 2015). (Vilnius, Kaunas, Klaipėda)

Be sienų **

Kažkodėl mūsų platintojai pamėgo ir kino teatruose rodo tik rusų komedijas, skirtas neišrankiai publikai. Ne išimtis ir šis novelių filmas, kurį sukūrė Karenas Oganessianas, Rezo Giginėšvilis ir Romanas Prygunovas. Jie, žinoma, gali kurti ir tikrą kiną, bet vadinamasis komercinis, matyt, labiau apsimoka. Veiksmas prasideda Maskvos oro uoste, iš kurio skirtingų tautybių filmo veikėjai vyksta į Armėniją, Tbilisį arba klajoja po Maskvą, ieškodami meilės. Kūrėjų tikslas akivaizdus – sukurti sovietijos vis dar besiligintiems žiūrovams tarybinio kino pakaitalą. Filme vaidina Anna Čipovskaja, Ivanas Jankovskis, Marija Šalajeva, Inna Čiurikova, Olegas Basilašvilis (Rusija, 2015). (Vilnius)

Jaunystė ***

Pagrindiniai filmo veikėjai – du prabangioje Šveicarijos Alpių sanatorijoje besilsintys ir jaunystės besiligintys menininkai. Tai britas kompozitorius bei dirigentas Fredas Belindžeris (Michael Caine) ir jo draugas – amerikietis kino režisierius Mikas Boilas (Harvey Keitel). Personažų prisiminimai apie jaunystę, susitikimai su kitais sanatorijos gyventojais režisieriui Paolo Sorrentino padeda formuluoti klausimus apie gyvenimo prasmę (Italija, Prancūzija, Šveicarija, D. Britanija, 2015). (Vilnius)

Legenda ***

Londoną 6-uoju ir 7-uoju dešimtmečiais terorizuoja broliai dvyniai gangsteriai Ronaldas ir Redžinaldas Krėjai (abu suvaidino Tomas Hardy). Be abejo, jie godūs, žiaurūs ir beprotiškai drąsūs, bet filmo režisierius Brianas Helgelandas mano, kad brolių sėkmės pagrindas – specifiški jų santykiai bei jausmai, persmelkti kovos už valdžią ir kompromisų. Šioje istorijoje svarbų vaidmenį suvaidins Redžinaldo žmona (Emily Browning), kovosianti su broliu už vyro sielą. Taip pat vaidina Davidas Thewlisas, Duffy, Christopheris Ecclestonas, Chazzas Palminteri (D. Britanija, 2015). (Vilnius)

Paskutinis raganų medžiotojas **

Šių dienų pasaulis turi daug paslapčių, bet pati didžiausia, kad raganos vis dar gyvena tarp mūsų. Su jomis daug amžių kaunasi armijos medžiotojų, bet dabar liko tik vienas. Jam kartą net pavyko užmušti galingą raganų karalienę. Tačiau Kolderis nežino, kad ji prisikėlė... Režisierius Breckas Eisneris, ko gero, pats nelabai tiki tokių pasakų sėkme, todėl Kolderį jo filme suvaidino Vinas Dieselis (JAV, 2015). (Vilnius)

Purpurinė kalva ***

Guillermo del Toro filmo veiksmas nukelia į niūrią XIX a. Angliją, kalnuotą Kumbrijos grafystę. Patyrusi šeimos tragediją jauna rašytoja Edit (Mia Wasikowska) patenka į tamsius namus, kurio sienos prisimena praeities dvasias, o jos naujas vyras – seras Tomas (Tom Hiddleston) visai nėra tas, kuo apsimeta. Taip pat vaidina Jessica Chastain, Charlie Hunnamas, Jimas Beaveris, Leslie Hope (JAV, 2015). (Vilnius)

***** – šedevras, ***** – pasižiūrėti būtina, **** – geras filmas, *** – būna ir geriau, ** – jei turite daug laiko, * – niekalas

Kino repertuaras

VILNIUS

Forum Cinemas Vingis

6–11 d. – 007 Spectre (D. Britanija, JAV) – 11.40, 15, 17.15, 18.20, 20.30, 21.30; 12 d. – 11.40, 15, 18.20, 20.30, 21.30

6–12 d. – Munis: mažasis mėnulio globėjas (Prancūzija) – 11, 12, 13, 15.10

Kanibalai (Čilė, JAV) – 16, 18.20, 20.40

12 d. – Kunigo naudą velniai gaudo (rež. A. Šlepikas) – 17 val.

8 d. – G. Faurė, I. Stravinskio, P. Čaikovskio baletas „Brangakmeniai“. Premjeros įrašas iš Maskvos Didžiojo teatro – 18 val.

6–15 d. – „Scanorama 2015“ (žiūrėkite atskirą repertuarą www.scanorama.lt)

6 d. – Monstrų viešbutis 2 (JAV) – 12.20, 14.30, 16.40; 7, 9–11 d. – 12.20, 14.30, 16.40, 18.50; 8 d. – 12.20; 12 d. – 14.30, 16.40, 18.50

6–12 d. – Monstrų viešbutis 2 (3D, JAV) – 11.15, 13.30

Paskutinis raganų medžiotojas (JAV) – 18.50, 21.20

6–11 d. – Jaunystė (Italija, Prancūzija, Šveicarija, D. Britanija) – 13.10, 18.10; 12 d. – 18.10

6–11 d. – Be sienų (Rusija) – 15.50, 18.40; 12 d. – 18.40

6–12 d. – Paranormalūs reiškiniai: vaiduoklio dimensija (JAV) – 13.40, 20.50

Pasivaikščiojimas (3D, JAV) – 15.50

Marsietis (3D, JAV) – 21 val.

Meistras ir Tatjana (rež. G. Žickytė) – 16.40

6 d. – Išmokyk mane mylėti (Italija, JAV) – 22 val.; 7, 9–12 d. – 21.10

Forum Cinemas Akropolis

6 d. – 007 Spectre (D. Britanija, JAV) – 11.30, 13, 14.40, 16, 18, 18.50, 21.10, 21.30; 7–11 d. – 11.30, 13, 14.40, 16, 18, 18.50, 20, 21.10; 12 d. – 11.30, 14.40, 16, 18, 18.50, 20, 21.10

6–12 d. – Munis: mažasis mėnulio globėjas (Prancūzija) – 10.20, 11.10, 12.30, 13.20, 15.30

Kanibalai (Čilė, JAV) – 14.30, 16.50, 19.20, 21.50

12 d. – Kunigo naudą velniai gaudo (rež. A. Šlepikas) – 17 val.

6, 12 d. – Paskutinis raganų medžiotojas (JAV) – 11, 13.40, 16.10, 21.30; 7–11 d. – 11, 13.40, 16.10, 19, 21.30

6 d. – Monstrų viešbutis 2 (JAV) – 10.10, 13.30, 15.40; 7, 8 d. – 10.10, 11.20, 13.30, 15.40, 17.40; 9–11 d. – 10.10, 13.30, 15.40, 17.40

6–11 d. – Monstrų viešbutis 2 (3D, JAV) – 12.20, 14.20, 16.40; 12 d. – 12.20, 14.20, 14.40

6 d. – Be sienų (Rusija) – 10.40, 16.20; 7–11 d. – 10.40, 16.20, 18.40; 12 d. – 10.40

6–12 d. – Marsietis (JAV) – 10.50, 21.20

Paranormalūs reiškiniai: vaiduoklio dimensija (JAV) – 13.50, 19.10; Everestas (3D, JAV) – 18.10; Pasivaikščiojimas (3D, JAV) – 20.50

Dėdė, Rokas ir Nida (rež. J. Krišiūnas) – 15.40

8, 10 d. – Purpurinė kalva (JAV) – 21.40

8, 10 d. – Legenda (D. Britanija, Prancūzija) – 21 val.; 7, 9, 11 d. – Skautai prieš zombius (JAV) – 21.40; 7, 9, 11 d. – Išmokyk mane mylėti (Italija, JAV) – 21 val.

8, 10 d. – Purpurinė kalva (JAV) – 21.40

8, 10 d. – Legenda (D. Britanija, Prancūzija) – 21 val.; 7, 9, 11 d. – Skautai prieš zombius (JAV) – 21.40; 7, 9, 11 d. – Išmokyk mane mylėti (Italija, JAV) – 21 val.

Skalvija

Europos šalių kino forumas „Scanorama“

6 d. – Avytė (Prancūzija, Vokietija, Norvegija, Etiopija) – 17 val.

6 d. – Ilgas kelias namo (Ispanija) – 19 val.

6 d. – Išsilgę namų (Norvegija) – 20.45

7 d. – Meilės kankiniai (Čekoslovakija) – 15 val.

7 d. – Kredito linija (Gruzija, Vokietija, Prancūzija) – 16.30 (*filmą pristatys režisierė*)

7 d. – Slėpynės (D. Britanija) – 18.45

7 d. – Europos kino akademijos nominantai ir laureatai 2015 / EFA – 21 val.

8 d. – Jūros daina (Airija, Liuksemburgas, Belgija, Prancūzija, Danija) – 13 val.

8 d. – Sugrįžęs namo (Norvegija) – 14.45;

12 d. – 17 val.

8 d. – Fusis (Islandija) – 16.15; 8 d. – Bridžendas (Danija, D. Britanija, JAV) – 18 val.

8 d. – Karo requiem (D. Britanija) – 20.15

9 d. – 45 metai (D. Britanija) – 15 val.

9 d. – Jubiliejus (D. Britanija) – 17 val.

9 d. – Kitos merginos (Suomija) – 19.15 (*filmą pristatys režisierius*)

9 d. – Iškrėpelių parkas (dok. f., Danija, Švedija) – 21.15

10 d. – Vitgenšteinas (D. Britanija) – 17 val.

10 d. – Aukso krantas (Danija) – 18.45

10 d. – Flotel Europa (Danija, Serbija) – 21.15

11 d. – Nakties deimantai (Čekoslovakija) – 17 val.

11 d. – Deminas: dvi tvirtovės (dok. f., rež. A. Gelažiūtė) – 18.30 (*filmą pristatys režisierė*)

11 d. – Per Islandiją atbulomis (Islandija) – 20.30

12 d. – 14+ (Rusija) – 18.30

12 d. – Bitlai (Norvegija) – 20.45

7 d. – *ciklas „Karlsono kinas“*. Keliaujantys paukščiai (Belgija, Prancūzija) – 13 val.

Pasaka

6 d. – Meistras ir Tatjana (rež. G. Žickytė) – 17 val.;

8 d. – 16.45; 9 d. – 17.30; 10, 11 d. – 19.30; 12 d. – 17.15

6 d. – 007 Spectre (D. Britanija, JAV) – 19 val.;

7 d. – 21.15; 8 d. – 20.30; 9, 10 d. – 21 val.;

11 d. – 18 val.

6 d. – *Film noir*. Pepė le Moko (Prancūzija) – 22 val.

6 d. – Sangailės vasara (rež. A. Kavaitė) – 16.30; 8 d. – 15 val.

6 d. – Jaunystė (Italija, Prancūzija, Šveicarija, D. Britanija) – 21.45; 7 d. – 15.30;

8 d. – 20.45; 9, 10 d. – 18.30; 11 d. – 21 val.;

12 d. – 15.45, 21.30

6 d. – (Ne)Tikros prancūziškos vestuvės (Prancūzija) – 17.30, 19.30; 8 d. – 18.45; 9, 11 d. – 19.15; 10 d. – 17.30, 19.15; 11 d. – 17.30;

12 d. – 16.30, 20.30

6, 7, 10, 11 d. – Viena nepatogi akimirka (Prancūzija) – 21.30; 8 d. – 21 val.;

9 d. – 20 val.

7 d. – Munis: mažasis mėnulio globėjas (Prancūzija) – 15 val.;

8 d. – 16 val.

7 d. – Marijos Žemė (Ispanija) – 17 val.;

8 d. – 18 val.;

12 d. – 15 val.

7 d. – The Beatles. A Hard Day's Night (D. Britanija) – 19.30

7 d. – „Geriausios 2015 metų „Kanų liūtų“ reklamos“ – 20.45

7 d. – Edeno sodas (rež. A. Puipa) – 15.15;

8 d. – 15.15; 9 d. – 18 val.

7 d. – Žemės druska (Prancūzija, Brazilija, Italija) – 17.15

8 d. – Kinozauro savaitgalis: šviesos ir projekcijų dirbtuvėlės su A. Magicdust – 15 val.

8 d. – Keliaujantys paukščiai (Belgija, Prancūzija) – 17.15; 12 d. – 18.30

8 d. – Amžinai stilingos (rež. L. Plioplytė, dok. f.) – 19.15; 10, 11 d. – 17.45

9 d. – Išmokyk mane mylėti (Italija, JAV) – 21.15; 10, 11 d. – 21.15

Ozo kino salė

6 d. – Septintas veiksmas (JAV) – 19.40

10 d. – Meistras ir Tatjana (rež. G. Žickytė) – 18.30; 12 d. – 18.40

6, 11 d. – Edeno sodas (rež. A. Puipa) – 18 val.

10 d. – Ida (Lenkija) – 17.10

11 d. – Svetima šalis (Australija) – 19.40

12 d. – Nauja draugė (Prancūzija) – 17 val.

KAUNAS

Forum Cinemas

6, 7 d. – 007 Spectre (D. Britanija, JAV) – 10.50, 13, 14.40, 18, 18.30, 20.20, 21.10, 22.50,

23.30; 6–11 d. – 10.50, 13, 14.40, 18, 18.30, 20.20, 21.10; 12 d. – 10.50, 13, 14.40, 18,

18.30, 20.40, 21.10

6–12 d. – Munis: mažasis mėnulio globėjas (Prancūzija) – 10.15, 11, 12.45, 14.20; Munis: mažasis mėnulio globėjas (3D, Prancūzija) – 12.15, 16.25

6, 7 d. – Kanibalai (Čilė, JAV) – 16.15, 18.30, 20.50, 23.10; 8–12 d. – 16.15, 18.30, 20.50

12 d. – Kunigo naudą velniai gaudo (rež. A. Šlepikas) – 17 val.

8 d. – G. Faurė, I. Stravinskio, P. Čaikovskio baletas „Brangakmeniai“. Premjeros įrašas iš Maskvos Didžiojo teatro – 18 val.

12–22 d. – „Scanorama 2015“ (žiūrėkite atskirą repertuarą www.scanorama.lt)

6 d. – Paskutinis raganų medžiotojas (JAV) – 13.30, 15.55; 7, 9, 11 d. – 13.30, 15.55, 18.20,

20.30; 8 d. – 13.30, 15.55, 18.20, 21 val.;

10 d. – 15.55, 18.20, 20.30; 12 d. – 13.30, 15.55, 18.20

6 d. – Marsietis (JAV) – 10.30, 14.50; 7, 9, 11 d. – 10.30, 14.50, 20.40; 10 d. – 14.50, 20.40;

12 d. – 10.30

6–12 d. – Monstrų viešbutis 2 (JAV) – 10.20, 12.30, 16 val.;

6–11 d. – Monstrų viešbutis 2 (3D, JAV) – 11.30, 13.40, 18.10; 12 d. – 11.30, 13.40; 6 d. – Paranormalūs reiškiniai: vaiduoklio dimensija (JAV) – 19.10, 21.20,

23.40; 7 d. – 10.40, 19.10, 21.20, 23.40;

8 d. – 10.40, 19.10, 21.20; 9 d. – 21.50; 10 d. – 19.10, 21.20

6, 7, 9–12 d. – Išmokyk mane mylėti (Italija, JAV) – 14, 17.50; 8, 12 d. – 14 val.

6–11 d. – Dėdė, Rokas ir Nida (rež. J. Krišiūnas) – 16.40

6, 8, 10, 12 d. – Pasivaikščiojimas (3D, JAV) – 21.40

7, 9, 11 d. – Skautai prieš zombius (JAV) – 21.40

6–12 d. – Apsėstieji (JAV) – 23.45

6–12 d. – 007 Spectre (D. Britanija, JAV) – 11.30, 14.40, 18, 20.35 , 21.10

Munis: mažasis mėnulio globėjas (Prancūzija) – 10.20, 11.10, 13.10, 14.50, 17.15; Munis: mažasis mėnulio globėjas (3D, Prancūzija) – 15.10; Kanibalai (Čilė, JAV) – 16.50,

19.20, 20.50

12 d. – Kunigo naudą velniai gaudo (rež. A. Šlepikas) – 17 val.

13–19 d. – „Scanorama 2015“ (žiūrėkite atskirą repertuarą www.scanorama.lt)

6–12 d. – Paskutinis raganų medžiotojas (JAV) – 10.30, 13, 15.40, 18.10, 21.40

6, 9–11 d. – Monstrų viešbutis 2 (JAV) – 10.10, 14.30, 18.50; 7, 8 d. – 10.10, 11, 14.30, 18.50; 12 d. – 10.10; 6–11 d. – Monstrų viešbutis 2 (3D, JAV) – 12.20, 16.40; 12 d. – 12.20

6 d. – Paranormalūs reiškiniai: vaiduoklio dimensija (JAV) – 12.30, 19.10; 7–12 d. – 12.30, 19.10; 6–12 d. – Be sienų (Rusija) – 13.15,

18.30

Marsietis (JAV) – 15.30; Marsietis (3D, JAV) – 21 val.

7–12 d. – Skautai prieš zombius (JAV) – 21.20